នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 16-Aug-2019, 14:38
CMS/CFO: Sann Rada

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-អ.ជ.ត.ក

ភាគីដាក់ឯកសារ: ក្រុមមេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា

ដាក់ជូន: អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

ភាសាដើម: អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ: ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៩

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ សាធារណៈ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ អ.ជ.ត.ក **សាធារណៈ/Public**

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ការពិនិត្យឯកសារបណ្តោះអាសន្នឡើងវិញ

ឈ្មោះមន្ត្រីដែលបានពិនិត្យ

ហត្ថលេខា:

សំណើបន្ទាន់ ទាក់ទងនឹងផលប៉ះពាល់លើនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខនៃការទទួលមរណភាពរបស់ នួន ជា នៅមុនពេលចេញសាលដីកា

ដាក់ដោយ៖	**ផ្ញើជូន៖**	
ក្រុមមេធាវីការពារក្តី នួន ជា	**អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល:**	**សហព្រះរាជអាជ្ញា**
សុន អរុណ	ចៅក្រម គង់ ស្រីម, ប្រធាន	ជា លាង
លីវ សុវណ្ណា	ចៅក្រម Chandra Nihal JAYASINGHE	Brenda J. HOLLIS (បម្រុង)
Doreen CHEN Xiaoyang NIE Marina HAKKOU	ចៅក្រម សោម សិរិវឌ្ឍ	**សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី**

ឌី សុជាតា

Gaëlle BUCHET
Stephanie ERIAN
Khady BÂ

មេធាវីក្រុម Florence Ndepele Mwachande MUMBA

មេធាវីក្រុម ម៉ុង មុន្នីចរិយា

មេធាវីក្រុម Phillip RAPOZA

មេធាវីក្រុម យ៉ា ណារិន

ពេជ អង្គ

ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន

គង់ សំអុន

Anta GUISSÉ

ផ្នែកទី 1. សេចក្តីផ្តើម

1. ដោយអនុលោមតាមវិធាន២ ៩២ និង ១០៤ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងដោយហេតុថា មរណភាពរបស់ នួន ជា កាលពីថ្ងៃទី៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩[1] សហមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ("មេធាវីការពារក្តី") ដាក់សំណើបន្ទាន់នេះ ស្នើសុំទាក់ទងនឹងផលប៉ះពាល់លើនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខនៅក្នុងសំណុំរឿង០០២/០២ ចំពោះមរណភាពរបស់ នួន ជា នៅមុនពេលចេញសាលដីកា ("សំណើ")។ ចំពោះសំអាងហេតុដែលរៀបរាប់នៅក្នុងសំណើនេះ មេធាវីការពារក្តី សូមស្នើថា :

(ក) ស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះ

(i) ទទួលយកសំណើរនេះថាដាក់បញ្ចូលបានត្រឹមត្រូវនិងបានការ ដោយហេតុថា ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានទទួលលិខិតអនុញ្ញាតិជាលាយលក្ខអក្សរពីលោក នួន ជា ដើម្បីធ្វើបន្តនីតិវិធីក្នុងនាមរូបគាត់ ឬ បើមិនដូច្នេះទេ សូមអោយ៖

(ii) សម្រេចចិត្តលើប្រធានបទនៃសំណើរនេះដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ ផ្អែកលើការគិតពីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌[2]។

(ខ) ស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា៖

(i) បញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធនឹងលោក នួន ជា ដែលនាំអោយសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង០០២/០២ ចំពោះលោក នួន ជា ត្រូវអស់អានុភាពអនុវត្តទាំងស្រុង ដោយហេតុថា លោក នួន ជា នៅតែទទួលបាននូវសិទ្ធិសន្មតជាមុនថាគ្មានទោសក្រោយពេលបានប្តឹងសាទុក្ខ ឬ

(ii) ឬបើមិនដូច្នេះទេ អនុញ្ញាតឲ្យនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធនឹងលោក នួន ជា បន្តដំណើរការទៅមុខដើម្បីបម្រើប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ដោយធានាឲ្យលោក នួន ជា ទទួលបានការការពារដោយក្រុមមេធាវីការពារក្តីតាមឆន្ទះរបស់គាត់ ក្រោយពីរូបលោកទទួលមរណភាព។

---

[1] មើល F46/1.1 លិខិតមរណភាពរបស់ នួន ជា ERN 01623650(KH), 01623651 (EN)

[2] បញ្ហានេះត្រូវបានដោះស្រាយនៅក្នុងតុលាការអន្តរជាតិផ្សេងទៀត។ ឧទាហរណ៍ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ច្រានចោលសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីបានដាក់ក្នុងនាមកូនប្រុសរបស់ Delic ក្នុងមូលហេតុកន្លះនូវជំហរ ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះបានចេញសេចក្តីសម្រេចដូចគ្នានៅថ្ងៃដដែលលើបញ្ហាពិចារណាដោយឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន : មើល ខាងក្រោម ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Delic, IT 04-08-A "**សេចក្តីសម្រេចនៃនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង** *Delić*" ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ ("សេចក្តីសម្រេចនៃនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង Delić ")។

(គ) ប្រសិនបើ មានភាពចាំបាច់ សូមអោយចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ស្នើសុំ វិសោធនកម្មលើវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក តាមរយៈការប្រជុំពេញអង្គរបស់ អ.វ.ត.ក ដើម្បីបង្ហាញអោយឃើញច្បាស់ពីវិធានដែលអាចអនុវត្តបាន ពាក់ព័ន្ធនឹងប្រធានបទដែលត្រូវបានលើកឡើងក្នុងសំណើនេះ។

(ឃ) ស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះ៖

(i) ផ្តល់នូវសេចក្តីសម្រេចនេះ ឬសេចក្តីសម្រេចច្រានចោលក្នុងកម្រិតអប្បបរមាដោយមានសេចក្តីសម្រេចដ៏សមហេតុផលមួយ ដើម្បីឱ្យមានការអនុវត្តឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន - ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃភាពបន្ទាន់ និង

(ii) ចេញដីកាបង្គាប់បណ្តោះអាសន្ន មុនពេលផ្តល់នូវសេចក្តីសម្រេចណាមួយ ដោយផ្តល់នូវការរក្សាទុកក្រុមមេធាវីការពារក្តី រហូតដល់ពេលណាមួយសមស្រប ដែលកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះ បន្ទាប់ពីមានការចេញនូវសេចក្តីសម្រេចនេះ។

2. មេធាវីការពារក្តី បានទទួលការអនុញ្ញាតដោយផ្ទាល់មាត់ពីក្រឡាបញ្ជីនៃអង្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីដាក់សំណើនេះតែមួយភាសា ជាភាសាអង់គ្លេស ដោយដាក់ភាសាខ្មែរនៅតាមក្រោយ។

ផ្នែកទី២ សាវតា

I. <u>ការទទួលមរណភាពរបស់ នួន ជា</u>

3. ក្រោមពេលបញ្ជូនទៅមន្ទីរពេទ្យមិត្តភាពខ្មែរ-សូវៀតដើម្បីព្យាបាលកាលពីថ្ងៃទី០២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ នួន ជា បានទទួលមរណភាពនៅថ្ងៃទី ០៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩ មេលាម៉ោង ៦ ល្ងាច[3]។

[3] មើល F46/1.1 លិខិតមរណភាពរបស់ នួន ជា ERN 01623650(KH), 01623651 (EN)

II. អធិក្ខមាននៃយុត្តិសាស្ត្រ អ.វ.ត.ក ស្តីពីផលប៉ះពាល់នៃមរណភាពរបស់ដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខ

4 អង្គជំនុំជម្រះនេះ និងអង្គជំនុំជម្រះផ្សេងទៀតនៅ **អ.វ.ត.ក** បានទទួលឱកាសរួចហើយក្នុងការពិចារណាពីផលប៉ះពាល់នៃមរណភាពរបស់ជនជាប់ចោទ តាមរយៈអលទ្ធភាពនិងការទទួលមរណភាពរបស់ នួន ជា នៃសំណុំរឿង ០០២ សហជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធ និង អៀង សារី។ ប៉ុន្តែ ការពិភាក្សានេះ ត្រូវបានកំណត់កាលៈទេសៈអំពីការទទួលមរណភាព*នៅក្នុងអំឡុងពេលជំនុំជម្រះ*។ ពុំទាន់មានយុត្តិសាស្ត្រ **អ.វ.ត.ក** ត្រូវបានពិចារណាលើការទទួលមរណភាពនៃដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ឬការពិនិត្យលម្អិតផ្តោតលើបញ្ហាដែលលើកឡើងនៅក្នុងសំណើនេះ ឧទាហរណ៍ ផលប៉ះពាល់នៃការទទួលមរណភាពស្តីពីការសន្មតជាមុនថាគ្មានទោសនៃដើមបណ្តឹងសាទុក្ខដែលបានទទួលមរណភាព។

III. ការផ្តល់សិទ្ធិរបស់ នួន ជា ដើម្បីបន្តនីតិវិធី ក្នុងនាមរូបគាត់បន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ខ្លួន

5. អ្វីដែលវិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត.ក ធ្វើការបញ្ជាក់ច្បាស់ គឺនៅក្នុងវិធាន១១២(១) គឺថា ក្រោយពេលទណ្ឌិតទទួលមរណភាព "សហព័ទ្ធ កូន ឪពុកម្តាយ ឬបុគ្គលដទៃទៀត ដែលមានជីវិតរស់រាននៅពេលមរណភាពរបស់ទណ្ឌិត ហើយបានទទួលនូវបណ្តាំជាលាយលក្ខអក្សរពីទណ្ឌិត ឲ្យធ្វើបណ្ដឹងសើរើ [. . .] អាចធ្វើបណ្តឹងសើរើ ចំពោះសាលក្រមស្ថាពរ" នៅក្នុងកាលៈទេសៈជាក់ស្តែង។ នេះទាក់ទងនឹងការរកឃើញ ភស្តុតាងថ្មី មានកំហុស មានការក្លែងបន្លំ ឬខុសពីការពិត តាមរយៈភស្តុតាងដែលត្រូវជំនុំជម្រះ និងយកមកធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃការផ្តន្ទាទោស ឬក៏ការប្រព្រឹត្តកំហុសធ្ងន់ធ្ងរនឹងក្រមសីលធម៌ ឬបំពានលើតួនាទី ដោយចៅក្រមម្នាក់ដែលបានចូលរួមនៅក្នុងនីតិវិធីស៊ើបអង្កេត ឬផ្តន្ទាទោស។

6. ទាក់ទងនឹងវិធានផ្ទៃក្នុង ១១២(១) និង កាលៈទេសៈ ព្រមទាំងបញ្ហាពិភាក្សានៅក្នុងសំណើនេះ កាលពីថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ នួន ជា បានផ្តល់រួចរាល់នូវលិខិតប្រគល់សិទ្ធិជាលាយលក្ខអក្សរសម្រាប់មេធាវីការពារក្តី និងសមាជិកគ្រួសារជាក់លាក់ក្នុងការតំណាងក្នុងនាមរូបគាត់ បើទោះបីជាគាត់ទទួលមរណភាពក៏ដោយ។ មេធាវីការពារក្តី បានដាក់លិខិតប្រគល់

សិទ្ធិនេះ ជូនអង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងមូលដ្ឋានសម្រាត់បំផុត នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩[4]។ ឯកសារជាសាធារណៈ (កោសលុប) ត្រូវបានភ្ជាប់ជូននៅក្នុងសំណើនេះ[5]។

ផ្នែកទី៣ ច្បាប់អនុវត្ត

7. មាត្រា ១២ (១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់នៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានៃឧក្រិដ្ឋកម្មបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងពេលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (“កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក”) ចែងថា:

> នីតិវិធីត្រូវសមស្របជាមួយច្បាប់កម្ពុជា។ នៅពេលណាដែលច្បាប់កម្ពុជា ពុំអាចដោះស្រាយបានចំពោះបញ្ហាពិសេសណាមួយ ឬមានភាពមិនច្បាស់លាស់ចំពោះការបកស្រាយ ឬការអនុវត្តបទបញ្ញត្តិណាដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ឬក៏មានបញ្ហាទាក់ទងនឹងភាពសមស្របគ្នា រវាងបទបញ្ញត្តិបែបនេះ ទៅនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ គេអាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ។

8. ដូចគ្នា នៅក្នុងមាត្រា ៣៣ថ្មីនៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអ.វ.ត.ក ចែងថា:

> ក្នុងករណីនីតិវិធីដែលមានស្រាប់ ពុំអាចដោះស្រាយចំពោះបញ្ហាពិសេសណាមួយ ឬមានភាពមិនច្បាស់លាស់ចំពោះការបកស្រាយ ឬការអនុវត្តបទបញ្ញត្តិណា ដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ឬក៏មានបញ្ហាទាក់ទងនឹងភាពសមស្របគ្នា រវាងបទបញ្ញត្តិបែបនេះទៅនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ គេអាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធី ដែលបានបង្កើតក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ។

9. ត្រឹមតែការសន្មតជាមុនថាគ្មានទោស ត្រូវជាប់ពាក់ព័ន្ធ មាត្រា៣៥ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក លើកឡើងថា “ជនជាប់ចោទ ត្រូវទទួលបានការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស រហូតដល់ពេលដែលតុលាការចេញសាលក្រម**ស្ថាពរ**” (បន្ថែមផ្ទេដិត)។

---

[4] F46 លិខិតរបស់ នួន ជា ផ្តល់សិទ្ធិឲ្យបុគ្គលមួយចំនួនក្នុងការបន្តនីតិវិធីក្នុងនាមរូបគាត់ ក្នុងករណីគាត់ទទួលមរណភាពនៅពេលណាមួយមុនបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ” ថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩

[5] លិខិតរបស់ នួន ជា ផ្តល់សិទ្ធិឲ្យបុគ្គលមួយចំនួនក្នុងការបន្តនីតិវិធីក្នុងនាមរូបគាត់ ក្នុងករណីគាត់ទទួលមរណភាពនៅពេលណាមួយមុនបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ (សាធារណៈ (កោសលប់) ឯកសារយោងទី១)។

10. ទាក់ទងនឹងវិធានដែលទើបតែបានលើកឡើង គឺគួរតែត្រូវបានគត់សម្គាល់ដែរថា មាត្រា៣៧ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងថា "គោលការណ៍ច្បាប់នៃ៣៣,៣៤ និង៣៥ ត្រូវអវនុវត្តដូចគ្នា"នៅក្នុងនីតិវិធីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។

11. ដោយហេតុថា ដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៦ ថ្មី បញ្ញត្តិថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលជំនុំជម្រះលើបណ្តឹងសាទុក្ខ ដាក់ដោយគ្រប់ភាគីទាំងអស់ ហើយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ពិនិត្យ សម្រេច**ជាចុងក្រោយ**ទាំងផ្នែកអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់ ដោយយមិនបង្វិលសំណុំរឿងមកអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងវិញទេ(បន្ថែមផ្នែកដិត)។

12. ជាចុងក្រោយ វិធានផ្ទៃក្នុង ២១(១) ចែងថា "ច្បាប់អនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក វិធានផ្ទៃក្នុង សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត បទបញ្ជារដ្ឋបាលទាំងអស់ជាធរមាន ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងន័យការពារជានិច្ចដល់ប្រយោជន៍របស់ជនសង្ស័យ ជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ និងជនរងគ្រោះ ដើម្បីធានានូវពីសច្ចភាពតាមផ្លូវច្បាប់ និងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រកបដោយតម្លាភាព" (បន្ថែមផ្នែកដិត)។

ផ្នែកទី៤ អំណះអំណាង

I. កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក កំណត់វិធានច្បាស់លាស់អំពីការបកស្រាយលើច្បាប់នីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក

13. កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បានបង្កើតឡើងថា អ.វ.ត.ក គឺជាអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ "ដែលរួមបញ្ចូលរចនាសម្ព័ន្ធតុលាការកម្ពុជាដែលមានស្រាប់"[6] ហើយនីតិវិធី អ.វ.ត.ក "ត្រូវអនុលោមតាមច្បាប់កម្ពុជា" ដើម្បីកំណត់ថា ច្បាប់កម្ពុជា មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ[7]។

14. ដើម្បីអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀងខាងលើ កិច្ចប្រជុំពេញអង្គ អ.វ.ត.ក បានអនុម័តនូវវិធានផ្ទៃក្នុង "ដើម្បីរួមបញ្ចូលការអនុវត្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីកម្ពុជានៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក" និងធានាពីភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៃវិធាន ជាមួយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ[8]។

15. ហេតុដូច្នេះ ដូចដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានលើកឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ:

---

[6] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក បុព្វកថា

[7] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១២(១)

[8] វិធានផ្ទៃក្នុង បុព្វកថា

ដូច្នេះ វិធានផ្ទៃក្នុងមានទម្រង់របបនៃការបង្កើតនូវច្បាប់នីតិវិធីដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ដោយមូលហេតុនៃកាលៈទេសៈពិសេសរបស់វាដែលខុសប្លែកពីករណីដទៃ ត្រូវបង្កើតឡើង និងយល់ស្របតាមដោយកិច្ចប្រជុំពេញអង្គនៃ អ.វ.ត.ក. វិធានទាំងនោះពុំអាចប្រឆាំងគ្នានឹងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានទេ ប៉ុន្តែខុសប្លែកគួរអោយកត់សម្គាល់បើប្រៀបធៀបនឹងប្រតិបត្តិការទូទៅនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌនៃប្រទេសកម្ពុជា និងដើម្បីធានាអោយបាននូវប្រព័ន្ធជាក់លាក់ត្រឹមត្រូវមួយ[9]។

16. និយាយម្យ៉ាងទៀត វិធានផ្ទៃក្នុង គឺជាច្បាប់ពិសេស ប្រៀបទៅនឹងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ ដូច្នេះ វិធានផ្ទៃក្នុង គឺជាឯកសារមូលដ្ឋាន នៃឯកសារយោងសម្រាប់នីតិវិធី អ.វ.ត.ក។ ក្នុងនាមជាច្បាប់ទូទៅ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា គឺជាឯកសារយោងបន្ទាប់ នៅពេលដែលវិធានផ្ទៃក្នុងពុំបានចែងស្តីពីបញ្ហាពិសេសណាមួយ។

17. នៅពេលក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ជាឯកសារយោងច្រើនការបកស្រាយពីជំហររបស់ខ្លួន ត្រូវគេទាញអោយចូលក្នុងបរិបទទាំងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ក៏ដូចជា ឯកសារច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលមានលក្ខណៈជាប្រវត្តិសាស្ត្រ និងពុំគួរចាត់ជាឯកសារពុំមានប្រសិទ្ធភាពណាមួយឡើយ (យោងតាមគោលការណ៍នៃប្រសិទ្ធិភាព)។ លើសពីនេះ ភាពស៊ីសង្វាក់គ្នានៃច្បាប់ទាំងឡាយទាក់ទងនឹងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាមួយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ត្រូវតែធ្វើការពិនិត្យនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះនានានៅអ.វ.ត.ក ថាអាចអនុវត្តបាន[10]។ ក្នុងករណីតែមួយគត់ ប្រសិនបើច្បាប់ដែលបានលើកឡើង មានភាពផ្ទុយគ្នាពីបទដ្ឋានអន្តរជាតិ នឹងមានមូលដ្ឋានសស្របច្បាប់

[9] D55/1/8 “សេចក្តីសម្រេចស្តីពីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសេចក្តីបង្គាប់ច្រានចោលសំណើសុំធ្វើមោឃភាព” ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ (សេចក្តីសម្រេចស្តីពីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសេចក្តីបង្គាប់ច្រានចោលសំណើសុំធ្វើមោឃភាព) កថាខណ្ឌ១៤ (បន្ថែមផ្នែកដិត)។ អង្គជំនុំជម្រះនេះ ក៏បានអនុម័តស្រដៀងគ្នាក្នុងការឈានទៅរកទំនាក់ទំនងរវាងវិធានផ្ទៃក្នុង និងក្រមនីតិវិធីកម្ពុជា។ មើល ឧទាហរណ៍ **E50/3/1/4** “សេចក្តីសម្រេចភ្លាមៗលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ស្តីពីសំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់” ចុះថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ ២៨។

[10] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១២(១), ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា៣៣ថ្មី និងវិធានផ្ទៃក្នុង បុព្វកថា។

សម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះនានានៃអ.វ.ត.ក ដើម្បីងាកចេញពីបទដ្ឋានអន្តរជាតិទាំងនោះ ហើយបង្កើតឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរថ្មីនៅក្នុងការសំអាងលើបទដ្ឋានអន្តរជាតិ[11]។

18. នៅក្នុងស្ថានភាពដែលទាំងវិធានផ្ទៃក្នុង និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាពុំបានកំណត់ពីច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ ទាក់ទងនឹងបញ្ហាលើកឡើង អង្គជំនុំជម្រះ អ.វ.ត.ក នឹងត្រូវតែផ្អែកទៅលើច្បាប់នីតិវិធីនៅក្នុងលំដាប់អន្តរជាតិ ដើម្បីដោះស្រាយ[12]។

19. នៅផ្នែកខាងមុខ នៅក្នុងសំណើនេះ មេធាវីការពារ នឹងពិភាក្សាដំបូងគេ ថាតើវិធានផ្ទៃក្នុង និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានចែងច្បាប់ទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងលើស្ថានភាពនៃមរណភាពរបស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ (ផ្នែកទីII) ហើយបន្ទាប់មកវាយតម្លៃថាតើច្បាប់ពាក់ព័ន្ធដែលមានស្រាប់គឺស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ (ផ្នែកទីIII) និងចុងក្រោយ ពិភាក្សាថាតើអវត្តមាននៃច្បាប់ជាក់លាក់អាចធានានូវការបង្កើតឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរថ្មីដោយអង្គជំនុំជម្រះ (ផ្នែកទីIV)។

II. វិធានផ្ទៃក្នុង និងច្បាប់កម្ពុជា បង្ហាញថា មរណភាពនៃដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ នាំឲ្យបញ្ចប់កិច្ចដំណើការនីតិវិធី ហើយសាលក្រមត្រូវចាត់ទុកថាពុំមានអានុភាពអនុវត្ត

20. វិធានផ្ទៃក្នុងពុំបានចែងអំពីផលប៉ះពាល់នៃមរណភាពដើមបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងអំឡុងពេលកិច្ចដំណើការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខអ.វ.ត.កឡើយ។ ឧទាហរណ៍ មាត្រា ២៣ស្ទួន(៦) គ្រាន់តែបានលើកឡើងចំពោះការបញ្ចប់ដំណើរការបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ (ឧទាហរណ៍ជនដែលប្រឈមមុខនឹងការជំនុំជម្រះ) ក្នុងករណីជននោះទទួលមរណភាព។

21. យោងតាមការបកស្រាយច្បាប់ កំណត់នៅក្នុងផ្នែកទីI ដែលក្នុងករណីមានចន្លោះប្រហោងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ការដោះស្រាយ ដំបូងត្រូវមើលនៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា។ មាត្រា ៧(១) នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ

---

[11] សំណុំរឿង ០០១, F36 "សាលដីកា" ចុះថ្ងៃទី៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២ កថាខណ្ឌ ៤១៤។ មេធាវីការពារក្តី កត់សម្គាល់ថា ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានលើកឡើងកន្លងមក "ការង្កើតថ្មី" គឺត្រូវបានបញ្ចប់នូវ "ការបកស្រាយ", មើល E138/1/10/1/5/7 "សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីបង្គាប់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដោះលែងជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធិ ដោយឥតលក្ខខណ្ឌ" ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ ("សេចក្តីសម្រេចស្តីពីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងការដោះលែង អៀង ធីរិទ្ធិ") កថាខណ្ឌ ៣៣ មើលផងដែរ ផ្នែក៤ ចំណុច IV-ង។

[12] កិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក មាត្រា ១២(១), ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា៣៣ថ្មី និងវិធានផ្ទៃក្នុង បុព្វកថា។

នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ចែងថា “មរណភាពនៃជនល្មើស” គឺជាមូលហេតុ “សម្រាប់ការរំលត់បណ្តឹងអាជ្ញា”។ ប៉ុន្តែ បញ្ហានៃការបញ្ចប់នៅក្នុងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ គឺពុំទាន់បានកំណត់នៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជានៅឡើយ”។ ជាពិសេស ក្នុងករណីនេះ គឺពុំមានភាពច្បាស់លាស់ថាតើសាលក្រមអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវចាត់ទុកថាស្ថាពរ នៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលដើមបណ្តឹងសាទុក្ខទទួលមរណភាពនៅមុនពេលចេញសាលដីកា។

22. ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើនៅក្នុងផ្នែកទីI ការអនុវត្តច្បាប់កម្ពុជា ដើម្បីបន្តកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែបកស្រាយនៅក្នុងបរិបទនៃឯកសារច្បាប់ អ.វ.ត.ក។ មាត្រា ៣៥ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចែងថា “ជនជាប់ចោទត្រូវសន្មតជាមុនថាគ្មានទោស ដ៏រាបណាពុំទាន់មានសាលក្រម**ស្ថាពរ**” (បន្ថែមផ្នែកដិត)។ ផ្អែកលើមាត្រា ៣៧ថ្មី ប្រការនេះ ត្រូវអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ។ លើសពីនេះ មាត្រា ៣៦ថ្មី និងវិធានផ្ទៃក្នុង ១១១(៦) បញ្ជាក់ថា ក្នុងករណីបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល “ត្រូវចេញសេចក្តីសម្រេច**ជាចុងក្រោយ**ទាំងផ្នែកអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុ” ហើយសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវចូលជា**ស្ថាពរ** “ក្នុងករណីដែលបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវបាន**បដិសេធ**” (បន្ថែមផ្នែកដិត)។ ក្នុងន័យនេះ ការបិទបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីពុំមែនជាការច្រានចោលបណ្តឹងសាទុក្ខឡើយ ក្នុងករណីដែលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវបិទបញ្ចប់ដោយសារមូលហេតុមរណភាពដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ ដូច្នេះ សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងត្រូវតែអស់អានុភាពអនុវត្ត ហើយត្រូវតែគោរពតាមគោលការណ៍សន្មតជាមុនថាគ្មានទោស។

23. នៅផ្នែកបន្ទាប់ ច្បាប់នីតិវិធីដែលមានស្រាប់នៅ អ.វ.ត.ក បង្គាប់ថា ដោយសារមូលហេតុនៃមរណភាពដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ **កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និងផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបិទបញ្ចប់ សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ត្រូវអស់អានុភាពអនុវត្ត និងត្រូវរក្សាការសន្មតជាមុនថាគ្មានទោស**។ សេចក្តីសន្និដ្ឋាននេះ ក៏នឹងត្រូវពិភាក្សានៅខាងក្រោម ដែលជាភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាជាមួយនឹងបទដ្ឋាន និងច្បាប់ បង្កើតនៅក្នុងលំដាប់អន្តរជាតិ។

III. ការបញ្ចប់នីតិវិធីដែលមោឃៈសាលក្រមគឺសមស្របជាមួយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ

ក. វិធាននីតិវិធីដែលអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក ត្រូវសមស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ

២៤. ដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើបញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធដែលមាននៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនិងវិធាននៃផ្ទៃក្នុងត្រូវតែស្របជាមួយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិដើម្បីអនុវត្តនៅក្នុងអ.វ.ត.ក។ "បទដ្ឋានអន្តរជាតិ" នៅក្នុងបរិបទនេះសំដៅលើ "បទដ្ឋានអន្តរជាតិនៃយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌនៅក្នុងកាតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយនិងឧបករណ៍ច្បាប់ផ្សេងទៀត"[13]និងគួរឲ្យកត់សម្គាល់នោះគឺ "បទដ្ឋានអន្តរជាតិនៃយុត្តិធម៌និងដំណើរការសមស្របនៃច្បាប់ ដូចបានកំនត់នៅក្នុងមាត្រា ១៤ និង ១៥ នៃកាតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ ១៩៦៦ ("ICCPR")។[14] បទដ្ឋានពីរដែលរំលេចឡើងនៅក្នុងមាត្រា ១៤ នៃ ICCPR គឺជាគោលការណ៍មូលដ្ឋាននៃសិទ្ធិត្រូវបានចាត់ទុកថាគ្មានទោសពៃរ៍និងសិទ្ធិមូលដ្ឋានក្នុងការទទួលបានការពិនិត្យដោយតុលាការជាន់ខ្ពស់ចំពោះការកាត់ទោសនិងដាក់ទោសទៅលើបុគ្គលមួយ។[15]

២៥. បទដ្ឋានអន្តរជាតិកំណត់អំពី**គោលការណ៍**ណែនាំជាជាង**វិធាន**នៃនីតិវិធីជាក់ច្បាស់។ ដើម្បីកំណត់ វិធានជាក់ច្បាស់ដែលអាចអនុវត្តតាមស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ អង្គជំនុំជម្រះ អ.វ.ត.ក ត្រូវយោងទៅលើការអនុវត្តក្នុងស្រុកនិងវិធាននៃតុលាការអន្តរជាតិផ្សេងទៀតជាលំនាំ។[16]

២៦. គួរឲ្យកត់សម្គាល់ផងដែរនៅក្នុងបញ្ហានេះ នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌមិនមែនជាប្រធានបទនៃច្បាប់អន្តរជាតិនោះទេដោយនីតិវិធីនេះជាប្រធានបទដែលគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់ជាតិ។ គ្មានសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិណាដែលអនុវត្តចំពោះប្រធានបទនេះទេ។ ហើយក៏គ្មានច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិណាដែលបានបង្កើតឡើងសម្រាប់បញ្ហានេះដែរ។ សម្រាប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ តុលាការជាតិបានប្រើច្បាប់ជាតិ

[13]ឯកសាររបស់ អ.ស.ប លេខ A/53/850, S/1999/231 ១៦ មីនា ១៩៩៩ ឧបសម្ព័ន្ធ, "របាយការណ៍នៃក្រុមជំនាញការសម្រាប់កម្ពុជាដើម្បីការបង្កើតស្របតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់សន្ធបាទទូទៅ 52/135", ១៨ កុម្ភៈ ១៩៩៩ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ២**) កថាខណ្ឌ ១២៩។

[14]ច្បាប់ អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៣*ថ្មី*។

[15]ICCPR មាត្រា ១៤(២) និង (៥)។

[16]ជាឧទាហរណ៍ នៅពេលដែលសម្រេចអំពីវិធានដែលអនុវត្តចំពោះការដោះលែងដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌ អង្គជំនុំជម្រះ បានធ្វើការស្ទង់មតិដោយទូលាយមួយ ចំពោះការអនុវត្តនៅតាមបណ្តាយុត្តាធិការក្នុងស្រុកមួយចំនួននិងវិធានឬការ អនុវត្ត នៅតាមបណ្តាតុលាការអន្តរជាតិ(ឬតុលាការដែលកំពុងក្លាយជាតុលាការអន្តរជាតិ) : *សូមមើល* E138/1/10/1/5/7សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងការដោះលែង អៀង ធីរិទ្ធ។

ដែលមិនត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការអនុវត្តរបស់រដ្ឋមួយឬផ្ទុះបញ្ចាំងអំពី *ទ្រឹះស្តីយុត្តាធិការ(opinion juris)* នោះឡើយ។

២៧. ដូចបានសម្រេចដោយត្រឹមត្រូវដោយតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ("ICJ") នៅលើសំណុំរឿង *Barcelona Traction* ចំពោះបញ្ហាផ្លូវច្បាប់ដែលកើតឡើងនៅក្នុងយន្តហោះអន្តរជាតិ ហើយច្បាប់អន្តរជាតិមិនបានបង្កើតវិធានផ្ទាល់នោះទេ ដោយករណីនេះត្រូវយោងទៅច្បាប់ជាតិ ឧ.ហ វិធានដែលតែងតែទទួលស្គាល់ជាទូទៅដោយប្រព័ន្ធច្បាប់ជាតិ។[17]

២៨. ដូចគ្នានេះដែរ ក្នុងសំណុំរឿង Furundžija អង្គជំនុំជម្រះ ICTY បានស្វែងរកក្នុងច្បាប់ជាតិនូវគោលការណ៍ណែនាំ នាពេលដែលច្បាប់អន្តរជាតិមិនបានផ្តល់និយមន័យត្រឹមត្រូវចំពោះបទល្មើសរំលោភ ដែលអាចបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃភាពជាក់ច្បាស់សម្រាប់គោលការណ៍ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ។[18] នៅក្នុងបរិបទនេះ អង្គជំនុំជម្រះ ICTY បានសម្រេចថា "[នៅ]ពេលណាដែលវិធានព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិមិនអាចឲ្យនិយមន័យលើសញ្ញាណនៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ការពឹងផ្អែកទៅលើច្បាប់ជាតិគឺគ្រប់គ្រាន់"។[19]ហេតុផលដូចគ្នានេះអនុវត្តចំពោះវិធាននិងសញ្ញាណជាក់លាក់នៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។

ខ. ទោះបីជាច្បាប់ជាតិនៃរដ្ឋនីមួយៗមិនដូចគ្នា ខ្លឹមសារនៃវិធានរបស់ អ.វ.ត.ក គឺស្របគ្នានៅនឹងច្បាប់ជាតិនៃរដ្ឋដែលមានប្រភពមកពីប្រព័ន្ធច្បាប់ស្រដៀងគ្នា

២៩. នៅក្នុងបរិបទនេះ អង្គភាពគាំពារក្តីបានធ្វើការស្ទង់មតិអំពីវិធាននីតិវិធីនិងការអនុវត្តនៅក្នុងយុត្តាធិការក្នុងស្រុកមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងផលប៉ះពាល់នៃការស្លាប់របស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខមុនពេលទទួលបានការប្រកាសសាលដីកានៃបណ្តឹងសាទុក្ខ។ វិភាគទៅលើពេលវេលាដែលមានកំណត់សម្រាប់អង្គភាពគាំពារក្តី ការស្ទង់មតិនេះមិនបានធ្វើឡើងឲ្យបានក្បោះក្បាយ ប៉ុន្តែមានប្រយោជន៍ក្នុងការបង្ហាញយ៉ាងសមស្របមួយនូវប្រព័ន្ធច្បាប់ចម្បងៗនៅទីកន្លែងមួយចំនួនជុំវិញពិភពលោក។ ដូចដែលបានបង្ហាញខាងក្រោមនេះ ការស្ទង់មតិបានបង្ហាញថា ៖

[17]រឿងក្តី*ពាក់ព័ន្ធនឹង Barcelona Traction, ក្រុមហ៊ុនភ្លើងនិងថាមពល, មានកម្រិត (បែលហ្ស៊ិក v. អេស្ប៉ាញ)*, ICJ, "សាលក្រម", ៥ កុម្ភៈ ១៩៧០ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ៣**) កថាខណ្ឌ ៣៨ និង ៥០។

[18]*ព្រះរាជអាជ្ញាv. Furundžija*, IT-95-17/1-T, "សាលក្រម" ១០ ធ្នូ ១៩៩៨ ("សាលក្រម *Furundžija*") កថាខណ្ឌ ១១៧។

[19]សាលក្រម *Furundžija*, កថាខណ្ឌ ១៧៨។

(ក) ទីមួយ ជាគោលការណ៍ ការស្លាប់របស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខនឹងបញ្ចប់នីតិវិធី។ នៅក្នុងយុត្តាធិការខ្លះ ការបញ្ចប់នេះគឺជាជម្រើសតែមួយ។ នៅក្នុងយុត្តាធិការខ្លះ លើសពីការបញ្ចប់ តុលាការមាន ជម្រើសផ្សេងក្នុងការបន្តនីតិវិធីក្រោយមរណភាពរបស់បុគ្គលដើមបណ្តឹងសាទុក្ខនៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស។

(ខ) ទីពីរ មានយុត្តាធិការដែលទទួលស្គាល់សិទ្ធិសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស នៅក្នុងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ រហូតដល់ការប្រកាសសាលដីកានៃបណ្តឹងសាទុក្ខ ការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខមានប្រសិទ្ធិភាពធ្វើឲ្យសាលក្រមសាលាដំបូងអស់អានុភាពអនុវត្ត។

៣០. ការស្ទង់មតិបានបង្ហាញថា ការបញ្ចប់នីតិវិធីនាពេលណាមួយដែលដើមបណ្តឹងសាទុក្ខបានទទួលមរណភាព គឺជាជម្រើសសាមញ្ញមួយនៅក្នុងគ្រប់យុត្តាធិការដែលបានសិក្សា។ នៅក្នុងយុត្តាធិការខ្លះ ការបញ្ចប់គឺជាជម្រើសតែមួយ ឧ.ហ បារាំង[20] បែលហ្ស៊ិក[21] អាល្លឺម៉ង់[22] បូស្នី[23] អូស្ត្រាលី[24] និងយុត្តាធិការនៃរដ្ឋភាគច្រើននៃសហរដ្ឋអាមេរិក[25]។

---

[20] បារាំង *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ*មាត្រា ៦ [ការបកប្រែមិនផ្លូវការ] ៈ "មរណភាពរបស់របស់ជនជាប់ចោទបានបញ្ចប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌប្រឆាំងបុគ្គលនោះ។ ជាងនេះទៅទៀត សេចក្តីសម្រេចសាទុក្ខមួយមិនត្រូវចូលជាស្ថាពរ រាល់ហេតុដែល បញ្ចប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដូចកំណត់ក្នុង ប្រការ ៦ មោឃៈសាលក្រមសាលាដំបូង" (**ឧបសម្ព័ន្ធ ៤**)។ *មើល*ផងដែរ *Cour de Cassation, អង្គជំនុំជម្រះព្រហ្មទណ្ឌ*, បារាំង, No. 88-81.542 (១៧ តុលា ១៩៩៥) (**ឧបសម្ព័ន្ធ ៥**) ។

[21] បែលហ្ស៊ិក *សេចក្តីពន្យល់ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា ២០ [ការបកប្រែមិនផ្លូវការ] ៈ "មរណភាពបញ្ចប់សកម្មភាពបណ្តឹង ព្រហ្មទណ្ឌប្រឆាំងនឹងបុគ្គលដែលទទួលមរណភាព។ នៅពេលដែលដើមបណ្តឹងសាទុក្ខទទួលមរណភាពមុនពេល ចេញលទ្ធផលសាទុក្ខ សាលដីកាសាទុក្ខមិនបង្កើតឲ្យមាន*អាជ្ញាអស់ជំនុំ*(*res judicata*) នោះទេ" (**ឧបសម្ព័ន្ធ ៦**)។ *មើល*ផងដែរ *Cour de Cassation*បែលហ្ស៊ិក P951155N (១៧ តុលា ១៩៩៥) (**ឧបសម្ព័ន្ធ ៧**)។

[22] អាល្លឺម៉ង់ *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (StPO)* មាត្រា ២០៦(ក) [ការបកប្រែមិនផ្លូវការ] ៈ "មរណភាពគឺជារបាំងនីតិវិធីមួយ ក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនិងសេចក្តីសម្រេចផ្លូវការមួយសម្រាប់បិទនីតិវិធីដែលត្រូវចេញ" (**ឧបសម្ព័ន្ធ ៨**)។ *មើល*ផងដែរ *សេចក្តីសម្រេចលើការបញ្ចប់នីតិវិធីសាទុក្ខ ស្របតាមប្រការ ២០៦(a) StPOក្រោយមរណភាពរបស់ John Damanjuk*អាល្លឺម៉ង់ តុលាការតំបន់ម៉ូនិច, LG Munchen II, 1 Ks 115 Js 12496/08 (០៥ មេសា ២០១២) (**ឧបសម្ព័ន្ធ ៩**)។

[23] បូស្នីនិង Herzegovina *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា ២០៥ [ការបកប្រែមិនផ្លូវការ]:នីតិវិធីត្រូវបញ្ឈប់ នាពេលដែល ជនជាប់ចោទទទួលមរណភាព (**ឧបសម្ព័ន្ធ ១០**)។

[24] នៅ អូស្ត្រាលី, នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបានបញ្ចប់នាពេលដែលចុងចោទបានទទួលមរណភាព ដែលមានន័យផងដែរ ថា សិទ្ធិប្តឹងសាទុក្ខត្រូវបានបញ្ចប់ដោយមរណភាពរបស់ពិរុទ្ធជន។ *មើលឯកសារយោងដោយព្រះរាជអាជ្ញារបស់រដ្ឋNew South Wales ក្រោមs. 77(1)(b) នៃច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ (បណ្តឹងសាទុក្ខនិងការពិនិត្យ) ឆ្នាំ ២០០១ តបទៅនឹងការកាត់ទោសFederick Lincoln*

៣១. នៅក្នុងយុត្តាធិការដទៃនៃការស្ទង់មតិ តុលាការមានជម្រើសផ្សេងក្នុងការបន្តនីតិវិធីក្រោយពេលដែល ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខបានទទួលមរណភាពនៅក្នុងកាលៈទេសៈជាក់លាក់មួយចំនួន ដូចជា ចក្រភព អង់គ្លេស[26] សិង្ហបុរី[27] បណ្តារដ្ឋខ្លះនៅសហរដ្ឋអាមេរិក[28] កាណាដា[29] ចិន(ហុងកុង)[30] ចិន(ដីគោក)[31] អ៊ីតាលី[32] អាស៊ែបៃហ្សង់[33] រុស្ស៊ី[34] ស៊ុយអែត[35] និង ស្វ៊ីស[36]។

McDermott, អូស្ត្រាលី តុលាការសាទុក្ខព្រហ្មទណ្ឌ New South Wales, [2013] NSWCCA 102 (៦ ឧសភា ២០១៣) (ឧបសម្ព័ន្ធ១១)។

[25] នៅសហរដ្ឋអាមេរិក, តុលាការភាគច្រើនសឹងតែគ្រប់តុលាការសហព័ន្ធបានអនុវត្តតាមលទ្ធិបញ្ចប់នីតិវិធីចោទប្រកាន់ ដោយមរណភាពរបស់ជនជាប់ចោទ(the doctrine of abatement ab initio of the conviction) ដែលលុបចោលនូវរាល់ភស្តុតាងដែលធ្លាប់មានចំពោះការចោទប្រកាន់។ យុត្តាធិការខ្លះអនុវត្តទម្រង់នៃលទ្ធិខាងលើដោយធូរលុង ដោយមានតែការចោទប្រកាន់ទេដែលត្រូវបញ្ចប់ តែការសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងសំណង (restitution order) មិនបញ្ចប់នោះទេ។ *មើល* SabrinaM.Bierer, *កត្តាសំខាន់នៃការសន្សំ: តើការបញ្ចប់ក្រោយពីមរណភាពនៃបុគ្គលពាក់ព័ន្ធដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់អ្នកផានាគ្រួសារ និងសង្គម ជាទូទៅ*78Brook. L. Rev. (2013) ("Biererកត្តាសំខាន់នៃការសន្សំ") ទំព័រ ១៧៣៩ - ១៧៤០ និង Timothy A. Razel, *សេចក្តីស្លាប់ដើម្បីគេចចេញ: តើលទ្ធិដែលបញ្ចប់នីតិវិធីរាំងយុត្តិធម៌ដោយបែបណាខ្លះ - និងតើគួរធ្វើបែបណាវិញ* 75 Fordham L. Rev. 2193 (2007) ទំព័រ ២២០៨**(ឧបសម្ព័ន្ធ ១២, ១៣)**។

[26]អង់គ្លេស និង Wales *ច្បាប់សាទុក្ខព្រហ្មទណ្ឌ* ឆ្នាំ១៩៦៨ ចំណុច 44(A)(1) : "នៅពេលដែលបុគ្គលមួយបានទទួលមរណភាព (ក) រាល់បណ្តឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធអាចចាប់ផ្តើមដោយបុគ្គលនោះនាពេលនៅមានជិវិត ឬ អាចចាប់ផ្តើមដោយបុគ្គលណាមួយដែលទទួលការអនុញ្ញាតដោយសាលាសាទុក្ខ និង (ខ) នៅពេលដែលបណ្តឹងសាទុក្ខ ពាក់ព័ន្ធត្រូវបានចាប់ផ្តើមដោយបុគ្គលនោះនៅពេលមានជិវិត ឬ ត្រូវបានចាប់ផ្តើមពាក់ព័ន្ធនឹងសំណុំរឿងរបស់គាត់ ដោយបុគ្គលណាមួយដែលទទួលការអនុញ្ញាតពីសាលាសាទុក្ខ ឬ ដោយយោងគណៈកម្មការពិនិត្យសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ហើយរាល់នីតិវិធីបន្តទៅមុខទៀតដែលអាចនឹងធ្វើដោយបុគ្គលនោះនាពេលនៅរស់ អាចនឹងត្រូវបានធ្វើឡើងដោយបុគ្គលដែលទទួលការអនុញ្ញាត"**(ឧបសម្ព័ន្ធ ១៤)**។

[27]សិង្ហបុរី *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា 393 "នៅពេលដែលបុគ្គលមួយបានទទួលមរណភាព (ក) រាល់បណ្តឹង សាទុក្ខពាក់ព័ន្ធដែលអាចចាប់ផ្តើមដោយបុគ្គលនោះប្រសិនបើគាត់នៅមានជិវិតអាចត្រូវចាប់ផ្តើមដោយបុគ្គលដែលទទួលបានការអនុញ្ញាតពីតុលាការកំពូល និង (ខ) នៅពេលដែលរាល់បណ្តឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធត្រូវបានចាប់ផ្តើមដោយ បុគ្គលនោះនៅពេលដែលគាត់នៅមានជិវិត ឬ ត្រូវបានចាប់ផ្តើមឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងករណីចំណុច (ក) ខាងលើ រាល់ដំណើរការបន្តទៅមុខទៀតដែលអាចធ្វើដោយបុគ្គលពាក់ព័ន្ធនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខពេលគាត់នៅមានជិវិតអាចនឹង ត្រូវធ្វើឡើងដោយបុគ្គលដែលទទួលបានការអនុញ្ញាត"**(ឧបសម្ព័ន្ធ ១៥)**
។

[28]វិធាន ៤៣ (ការជំនួសភាគី) នៃ *វិធាននៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក ២០១៦* អនុញ្ញាតឱ្យមានអ្នកជំនួស ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខដែលទទួលមរណភាពនៅក្នុងដំណាក់កាលសាទុក្ខ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ១៦**)។ វិធាននេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ នៅក្នុងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ *មើល ឧ.ហរដ្ឋ v. Webb*សហរដ្ឋអាមេរិក តុលាការកំពូលនៃវ៉ាស៊ីនតោន 218 P.3d 695 (២៩ តុលា ២០០៩) ("*US, រដ្ឋ v. Webb*") (**ឧបសម្ព័ន្ធ ១៧**); *រដ្ឋ v. McGettrick*សហរដ្ឋអាមេរិក តុលាការកំពូលនៃរដ្ឋ Ohio 31 Ohio St. 3d 138 (២៤ មិថុនា ១៩៨៧) "វាស្ថិតនៅក្នុងផលប្រយោជន៍របស់ចុងចោទ ទ្រព្យ និង សង្គមរបស់ចុងចោទ នាពេលដែលបណ្តឹង

សុំឲ្យពិនិត្យចំពោះភាពមិនប្រក្រតីនៃនីតិវិធីដែលធ្វើឡើងដោយចុងចោទ ត្រូវបានពិនិត្យយ៉ាង ពេញលេញនិងសម្រេចដោយនីតិវិធីសាទុក្ខ [សេចក្តីយោងត្រូវបានលុបចោល]។App. R. 29(A) មានន័យថា ផលប្រយោជន៍បែបនេះត្រូវតែទទួលការការពារជាចាំបាច់។ App. R. 29(A) ជាដំបូងបានចែងដោយផ្នែកថា "ប្រសិន បើភាគីបានទទួលមរណភាពបន្ទាប់ពីទទួលសេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខ ឬ ក្នុងអំឡុងពេលដែល នីតិវិធីមួយកំពុងដំណើរការក្នុងតុលាកាសាទុក្ខ អ្នកតំណាងផ្ទាល់ខ្លួននៃភាគីដែលទទួលមរណភាពអាចជំនួស ក្នុង នាមជាភាគី ស្របតាមញត្តិរបស់អ្នកតំណាងឬដោយភាគីណាមួយដែលបានដាក់នៅនឹងក្រឡាបញ្ជីនៃតុលាការ សាទុក្ខ" (ការបញ្ជាក់បន្ថែមមានភ្ជាប់មកជាមួយ) [...] ស្របជាមួយគ្នានេះ យើងបកស្រាយផ្នែក App. R. 29(A) ថា នៅពេលដែលមានចុងចោទក្នុងបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលដាក់ពាក់បណ្តឹងសាទុក្ខបានទទួលមរណភាព នៅក្នុងពេល ដែលបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់គាត់កំពុងដំណើរការ និងបន្ទាប់មកនិងក្នុងអំឡុងពេលសមស្របណាមួយ អ្នកតំណាង ផ្ទាល់ខ្លួននៃបុគ្គលដែលទទួលមរណភាពត្រូវបានតែងតាំងឲ្យជំនួសក្នុងនាមជា ភាគីក្នុងញត្តិរបស់តំណាងនៃបញ្ញាញាតិ ឬរដ្ឋ ក្រោមចំណាត់ការដែលមានស្រាប់សម្រាប់សំណុំរឿង ហើយតុលាការសាទុក្ខត្រូវបន្តនីតិវិធី ដើម្បីសម្រេចលើ បណ្តឹងសាទុក្ខ"**(ឧបសម្ព័ន្ធ ១៨)**; *រដ្ឋ v. Makaila*សហរដ្ឋអាមេរិក តុលាការកំពូលនៃរដ្ឋ Hawaii 897 P.2d 967 (១៤ មិថុនា ១៩៩៥) **(ឧបសម្ព័ន្ធ ១៩)**;*រដ្ឋ v. McDonald*សហរដ្ឋអាមេរិក តុលាការកំពូលនៃរដ្ឋ Wisconsin 144 Wis. 2d 531 (១៦ មិថុនា ១៩៨៨) **(ឧបសម្ព័ន្ធ ២០)** ដែលតុលាការកំពូលនៃរដ្ឋ Wisonsin បានសម្រេចថា "ចុងចោទមានសិទ្ធិ ស្របតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងច្បាប់ក្នុងការប្តឹងសាទុក្ខ [ដែល]ជាផ្នែកមួយនីសិទ្ធិរបស់ចុងចោទ ក្នុងការសម្រេចចុងក្រោយ ទៅលើអង្គសេចក្តីនៃរឿងក្តី។ វាដើរតួជាកិច្ចការពារក្នុងការការពារជនត្រូវចោទប្រឆាំងនឹងកំហុសនៃនីតិវិធី។ ចុងចោទ ដែលទទួលមរណភាពនៅពេលដែលនីតិវិធីសាទុក្ខកំពុងដំណើរការដោយមិនគិតអំពីហេតុនៃមរណភាព នឹងត្រូវទទួល កិច្ចការពារខាងលើដោយមិនមានការបន្ធូរបន្ថយនោះទេ។ ជាងនេះទៅទៀតដោយសារនីតិវិធីបន្ទាប់បន្សំអាចត្រូវ បានប៉ះពាល់ដោយនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលក្នុងនោះការចោទប្រកាន់ថា បុគ្គលមួយបានយកជិវិតបុគ្គលមួយទៀត វា ជាផលប្រយោជន៍របស់សង្គមក្នុងការទទួលបានការពិនិត្យឲ្យចប់សព្វគ្រប់នូវសារធាតុនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ"។ ជាលទ្ធផល វាជាការពិចារណាថា ជនត្រូវចោទមួយរូបដែលបាន "ចាប់ផ្តើមនីតិវិធីសាទុក្ខដោយសមស្រប មុនមរណភាព របស់ខ្លួន [...] ត្រូវទទួលបានការសម្រេចចុងក្រោយទៅលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់គាត់"។ *មើលផងដែរ* Bierre, កត្តាសំខាន់នៃការសន្សំ។

[29] ជាគោលការណ៍ នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបញ្ចប់ដោយមរណភាពរបស់ជនជាប់ចោទឬដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ទោះជាយ៉ាង ណាក៏ដោយ ប្រសិនបើពិរុទ្ធជនបានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងសាទុក្ខមុនមរណភាពរបស់ខ្លួន ចៅក្រមមាន ឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការសម្រេចថាតើត្រូវបន្តដែរឬទេ។ វាមានពីរដំណាក់កាលដែលត្រូវធ្វើ ដើម្បីបន្តនីតិវិធីសាទុក្ខផ្នែក ព្រហ្មទណ្ឌបន្ទាប់ពីដើមបណ្តឹងសាទុក្ខបានទទួលមរណភាព ៖ ១) បុគ្គលណាមួយត្រូវចូលមកជំនួសកន្លែងរបស់ ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយដាក់ពាក្យសុំដូចកំណត់ក្នុង ចំណុច 73(1) នៃច្បាប់តុលាការកំពូលរបស់ប្រទេសកាណាដា និង ២) ការបន្តនីតិវិធីសាទុក្ខត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌។ ចំណុចទាំងពីរខាងលើត្រូវបំពេញដើម្បី ឲ្យនីតិវិធីបន្តចំពោះបណ្តឹងសាទុក្ខ **(ឧបសម្ព័ន្ធ ២១)**។ *មើលR. v. Jette*, កាណាដា តុលាការសាទុក្ខនៃទីក្រុង Quebec [1999] RJQ 2603 (១៨ តុលា ១៩៩៩) *(ឧបសម្ព័ន្ធ ២២)*; និង *R. v. Smith*, កាណាដា តុលាការ កំពូលនៃប្រទេសកាណាដា [2004] 1 SCR 385 (៤ មីនា ២០០៤) ("កាណាដា, *R. v. Smith*", **ឧបសម្ព័ន្ធ ២៣**)

[30] នៅហុងកុង នៅពេលដែលបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវបានចុះបញ្ជីនៅតុលាការនៃបណ្តឹងសាទុក្ខចុងក្រោយក្នុងពេលដែល ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខនៅមានជិវិត វាជាឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់តុលាការក្នុងការបន្តនីតិវិធីសាទុក្ខ ទោះដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ ទទួលមរណភាពក៏ដោយ ដោយមានការជំនួស និងអាចនឹងលើកចោលការចោទប្រកាន់ដែលជាផលនៃមរណភាព។ *មើលHKSR v. Cheng Chee-Tock*

Theodore, ចិន តុលាការនៃបណ្តឹងសាទុក្ខចុងក្រោយនៃតំបន់រដ្ឋបាលពិសេសហុងកុង FACC No. 7/2014 (២៥ មិថុនា ២០១៥) ("ហុងកុង *HKSAR v. Cheng chee-Tock Theodore*") កថាខណ្ឌ ៣១ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ២៤**)។

[31] មាត្រា 16(5) នៃច្បាប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចិន ចែងថា មរណភាពនឹងបញ្ចប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ**ប្រឆាំង**នឹងបុគ្គល ដែលទទួលមរណភាព។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មាត្រា ២៩៧ បានចែងថា ប្រសិនបើមានភស្តុតាងបង្ហាញថា បុគ្គល ដែលទទួលមរណភាពមិនមានទោស តុលាការរបស់ប្រជាជនអាចបើកអង្គជំនុំជម្រះកំបាំងមុខ (**ឧបសម្ព័ន្ធ ២៥**)។ ជាង នេះទៅទៀត មាត្រា 241(9) នៃការបកស្រាយរបស់តុលាការកំពូលរបស់ប្រជាជនពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តច្បាប់នីតិវិធី ព្រហ្មទណ្ឌ ចែងថា [ការបកប្រែផ្លូវការ] : " សម្រាប់រឿងក្តីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ ដំបូង" ប្រសិនបើចុងចោទបានទទួលមរណភាព តុលាការត្រូវចេញសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់ការវិនិច្ឆ័យ។ ទោះជាយ៉ាងណា ក៏ដោយ "ប្រសិនបើតុលាការមានជំនឿជឿជាក់ថា ចុងចោទមិនមានទោសដោយផ្អែកលើអង្គហេតុជាក់ច្បាស់និង ភស្តុតាងដែលទទួលបាន [តុលាការ]ត្រូវចេញសេចក្តីសម្រេចនិងប្រកាសថា ចុងចោទគ្មានទោស"(**ឧបសម្ព័ន្ធ ២៦**)។

[32] អ៊ីតាលី *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា 69(1) [ការបកប្រែមិនផ្លូវការ]: "ប្រសិនបើជនជាប់ចោទទទួលមរណភាព នៅក្នុងដំណាក់កាលណាមួយ និងការចាប់ផ្តើមនីតិវិធីដំបូងបន្ទាប់ពីការចោទប្រកាន់ព្រហ្មទណ្ឌចាប់ផ្តើម តុលាការ បន្ទាប់ពីស្តាប់ព្រះរាជអាជ្ញានិងមេធាវី ត្រូវផ្តល់សេចក្តីសម្រេចស្របតាម មាត្រា 129"។ មាត្រា 129(2) : "តុលាការត្រូវ ផ្តល់ដីកាសម្រេចថាគ្មានទោស ឬ ដោយគ្មានមូលដ្ឋានក្នុងការបន្តនីតិវិធីស្របតាមរូបមន្តដែលមានស្រាប់ ប្រសិនបើមាន ហេតុក្នុងការបញ្ចប់បទល្មើស ប៉ុន្តែមានការបញ្ជាក់ច្បាស់ថា សកម្មភាពនៃបទល្មើសមិនបានកើតឡើង ឬជនជាប់ចោទ មិនបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬសកម្មភាពមិនត្រូវបានចាត់ទុកថាជាបទល្មើស ឬវាមិនត្រូវចាត់ទុកថាជាបទល្មើសស្របតាម ច្បាប់"(**ឧបសម្ព័ន្ធ ២៧**)។

[33] អាស៊ែបៃហ្សង់*ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា 24(1)(4) [ការបកប្រែផ្លូវការ/មិនផ្លូវការ] : "ការចោទប្រកាន់ព្រហ្មទណ្ឌ ដែលមិនអាចចាប់ផ្តើមឬត្រូវបញ្ឈប់ (និងរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌមិនអាចត្រូវបានចាប់ផ្តើម ឬនីតិវិធីក្នុងរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌត្រូវ បញ្ឈប់) នៅក្នុងករណីដូចតទៅ: [...] 39.1.5. ប្រសិនបើបុគ្គលទទួលមរណភាពបន្ទាប់ពីធ្វើសកម្មភាពដេលមានកំណត់ ក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ (លើកលែងករណីដែលចាំបាច់ក្នុងការលើកលែងការចោទប្រកាន់លើបុគ្គលនោះ)"(**ឧបសម្ព័ន្ធ ២៨**)។

[34] រុស្ស៊ី *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា 24(1)(4) [ការបកប្រែផ្លូវការ/មិនផ្លូវការ] : "រឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌមួយមិនអាចចាប់ ផ្តើម ឬការចាប់ផ្តើមរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌត្រូវបញ្ចប់ដោយហេតុផលដូចតទៅ : [...] ការស្លាប់របស់ជនសង្ស័យឬជន ជាប់ចោទ ដោយលើកលែងករណីដែលនីតិវិធីនៅលើរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌមានភាពចាំបាច់សម្រាប់ការស្តារឡើងវិញនូវ បុគ្គលដែលទទួលមរណភាព"។ មាត្រា 5(34) : "ការស្តារឡើងវិញ - នីតិវិធីនៃការបញ្ចូលបុគ្គលដែលត្រូវបានចោទពី បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដោយខុសច្បាប់ឬគ្មានសំអាង នូវសិទ្ធិនិងសេរីភាពនិងចំពោះសំណងនៃផលប៉ះពាល់ដល់រូប គាត់" (**ឧបសម្ព័ន្ធ ២៩**)។

[35] ស៊ុយអែត *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា ៣៨២(៣) [ការបកប្រែផ្លូវការ/មិនផ្លូវការ] ; "ការរស់រានមានជីវិតរបស់ សហព័ទ្ធ អ្នកទទួលមរតកដោយផ្ទាល់ ឪពុក ម្តាយ ឬបងប្អូន របស់ជនសង្ស័យដែលបានស្លាប់ អាចប្តឹងសាទុក្ខ ចំពោះសាលក្រមក្នុងដែនកំណត់ដែលសាលក្រមនោះត្រូវបានប្រកាសថា ជនសង្ស័យបានប្រព្រឹត្តអំពើ" (**ឧបសម្ព័ន្ធ ៣០**)។

[36] ស្វីស *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* ជំពូក ២១ ផ្នែក ១ [ការបកប្រែផ្លូវការ/មិនផ្លូវការ] : "ក្នុងករណីមរណភាពរបស់ជនជាប់ចោទ បុគ្គលដែលត្រូវបានកាត់ទោសឬពាក្យបណ្តឹងឯកជននៃបច្ចាញាតិបន្ទាប់ស្របតាម ប្រការ ១១០ កថាខណ្ឌ ១ SCC158 និងស្របតាមលំដាប់នៃច្បាប់មរតក អាចស្វែងរកសំណងបណ្តឹងសាទុក្ខ ឬ បន្តនីតិវិធីសាទុក្ខ នៅពេល ដែលផលប្រយោជន៍ស្របច្បាប់ត្រូវរងការប៉ះពាល់"(**ឧបសម្ព័ន្ធ ៣១**)។

៣២. ជាភស្តុតាងមួយដែរ ដែលនៅក្នុងយុត្តាធិការដែលទទួលស្គាល់សិទ្ធិសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស នៅក្នុងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ ប្រសិទ្ធិភាពផ្លូវច្បាប់នៃការបញ្ចប់តែងតែធ្វើឲ្យសាលក្រមសាលាដំបូងអស់អានុភាពអនុវត្ត ដោយដើមបណ្តឹងសាទុក្ខដែលបានទទួលមរណភាពនៅតែត្រូវសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស។[37]

៣៣. ជារួម ក្រៅពីការខ្វះខាតនៃវិធានរួម សេចក្តីសន្និដ្ឋានអាចធ្វើបានពីការស្ទង់មតិរបស់មេធាវីការពារក្តី ដោយការបញ្ចប់នីតិវិធីគឺជាជម្រើសមួយសម្រាប់តុលាការ នៅពេលដើមបណ្តឹងសាទុក្ខបានទទួលមរណភាព។ នៅក្នុងយុត្តាធិការខ្លះ តុលាការមានជម្រើសផ្សេងក្នុងការបន្តនីតិវិធីសាទុក្ខ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានពិសេស។ នៅក្នុងហេតុការណ៍ណាក៏ដោយ ក្នុងបណ្តាយុត្តាធិការដែលទទួលស្គាល់ការបន្តការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោសនៅក្នុងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ ឥទ្ធិពលនៃការបញ្ចប់នីតិវិធីមានសារៈសំខាន់ ក្នុងការធ្វើឲ្យសាលក្រមសាលាដំបូងអស់អានុភាពអនុវត្ត។

៣៤. វត្តមានរបស់វិធានផ្ទៃក្នុងនៃ អ.វ.ត.ក ដូចបានបកស្រាយនៅក្នុង ផ្នែក II ខាងលើ បានបង្ហាញថា (ក) អ.វ.ត.ក ទទួលស្គាល់សិទ្ធិសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស នៅក្នុងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ និង (ខ) ការទទួលមរណភាពនាពេលណាមួយរបស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខគឺជាហេតុផលក្នុងការបញ្ចប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលនាំឲ្យសាលក្រមសាលាដំបូងអស់អានុភាពអនុវត្ត។

គ. វិធានដែលបង្កើតឡើងនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ICTY (នៅក្នុងសំណុំរឿង Delic) មិនបានផ្តល់ការណែនាំត្រឹមត្រូវ ដល់ អ.វ.ត.ក

[37] នៅប្រទេសបារាំង សច្ចធារណ៍នៃនិរទោសអនុវត្តនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ រួមទាំងសាទុក្ខ។ *មើល* ប្រទេសបារាំង *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រាដើម (III) និង មាត្រា ៣២៧(៤)។ នៅប្រទេសផ្សេងទៀតជាច្រើន ទាំងប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលនិងប្រព័ន្ធច្បាប់ common law សច្ចធារណ៍នៃនិរទោសអនុវត្តក្នុងដំណាក់កាលនីតិវិធី ព្រហ្មទណ្ឌ។ ឧ.ហ អ៊ីតាលី *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា ៦៤៨ [ការបកប្រែផ្លូវការ] ៖ "សាលក្រមចូលជាស្ថាពរនា ពេលដែលរាល់សិទ្ធិទាមទារត្រូវបានផុតកំណត់ និងពេលវេលាកំណត់នៃការប្តឹងសាទុក្ខត្រូវបានផុតកំណត់"; *រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃសហរដ្ឋអ៊ីតាលី*, មាត្រា ២៧(២) [ការបកប្រែផ្លូវការ] : "ជនជាប់ចោទមិនត្រូវបានចាត់ទុកថាមានទោស រហូតដល់សាលក្រមចូលជាស្ថាពរ"(**ឧបសម្ព័ន្ធ ៣២**); បូស្នី និងHerzegovina, *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា ៣ [ការបកប្រែមិនផ្លូវការ] : បុគ្គលត្រូវចាត់ទុកថាគ្មានទោស "រហូតដល់ទោសត្រូវបានបង្កើតដោយសាលក្រមស្ថាពរ"; និង មាត្រា ១៧៨(១) [ការបកប្រែមិនផ្លូវការ] : "សាលក្រមត្រូវចូលជាស្ថាពរនាពេលដែលវាមិនអាចតវ៉ាដោយបណ្តឹង សាទុក្ខ ឬ នាពេលដែលគ្មានបណ្តឹងសាទុក្ខណាដែលអាចទទួលយកបាន"។

៣៥. តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី គឺជាអង្គជំនុំជម្រះអន្តរជាតិដំបូង ដែលបានដោះស្រាយស្ថានភាពដែលដើមបណ្តឹងសាទុក្ខបាន ទទួលមរណភាពមុនសេចក្តីសម្រេច សាទុក្ខត្រូវបានប្រកាស។ ករណីនេះកើតឡើងនៅពេលដែល ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ Rasim Delic បានទទួលមរណភាពនៅក្នុងអំឡុងពេលនីតិវិធីសាទុក្ខក្នុងឆ្នាំ ២០១០។ អង្គជំនុំជម្រះកំពូលបាន ច្រានចោលជំហររួមគ្នារបស់អង្គភាពការពារក្តីរបស់ Delic[38] និងព្រះរាជអាជ្ញា[39] លើការបន្តនីតិ វិធីសាទុក្ខបន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ Delic។[40] អង្គជំនុំជម្រះកំពូលបានសម្រេចបញ្ចប់នីវិធីសាទុក្ខ ពាក់ព័ន្ធនឹង Delic និងប្រកាសឲ្យចូលជាស្ថាពរនូវសាលក្រមសាលាដំបូងប្រឆាំងនឹង Delic។[41]

៣៦. ដូចបានបង្ហាញខាងក្រោម វិធានដែលបង្កើតឡើងដោយអង្គជំនុំជម្រះកំពូលរបស់ តុលាការព្រហ្ម ទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី នៅក្នុង សំណុំរឿង Delic គឺមិនត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវ ច្បាប់ និង នៅក្នុងហេតុការណ៍ណាក៏ដោយយ មិនអាចអនុវត្ត បានចំពោះ អ.វ.ត.ក នោះទេ។

១. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី (ICTY)បានប្រព្រឹត្តកំហុសផ្លូវច្បាប់ ដោយរកឃើញថាការសន្និដ្ឋានជាមុនថាគ្មានទោស ពុំ អាចអនុវត្តនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនៅចំពោះមុខតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីត ប្រទេសយូហ្គោស្លាវី

៣៧. គោលការណ៍របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីត ប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ដែលលើកឡើងថា នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខត្រូវតែបញ្ចប់ដាច់ខាត បន្ទាប់ពីដើម បណ្តឹងសាទុក្ខបានទទួលមរណភាព ហើយការបញ្ចប់នីតិវិធីដែលធ្វើឲ្យសាលក្រមរបស់សាលា ដំបូងស្ថាពរ គឺសុទ្ធតែការប្រព្រឹត្តកំហុស។ សម្រាប់គោលបំណងនៃផ្នែកនេះ ក្រុមមេធាវីការពារក្តី

---

[38] *ព្រះរាជអាជ្ញា v. Delic*, IT-04-83-A, “សេចក្តីជូនដំណឹងផ្លូវការនៃមរណភាពនិងញត្តិស្នើសុំបន្តនីតិវិធីសាទុក្ខ” ២១ មេសា ២០១០, កថាខណ្ឌ ៧។

[39] *ព្រះរាជអាជ្ញា v. Delic*, IT-04-83-A, “ចម្លើយតបទៅនឹងញត្តិស្នើសុំបន្តនីតិវិធីសាទុក្ខ” ២៨ មេសា ២០១០, កថាខណ្ឌ ១៦។

[40] សេចក្តីសម្រេច Delic លើលទ្ធផលនីតិវិធី។

[41] សេចក្តីសម្រេច Delic លើលទ្ធផលនីតិវិធី, កថាខណ្ឌ ១៦។

នឹងលើកយកមកពិភាក្សានូវចំណុចដែលបានលើកឡើងរួចមកហើយ។ ចំណុចដែលមិនត្រឹមត្រូវ នឹងត្រូវលើកយកមកពិភាក្សានៅចំណុចទី៤ ផ្នែកទីIV- ខ។

៣៨. ការកំណត់របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដែលថា សាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នឹងក្លាយជាសាលក្រមស្ថាពរ បន្ទាប់ពីមានការបញ្ចប់នីតីវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្រោយការស្លាប់របស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ យោងទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី "ការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោសមិនអាចអនុវត្តចំពោះពិរុទ្ធជន ដែលត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះផ្តន្ទាទោសរួចហើយ ខណៈពេលរង់ចាំនីតិវិធីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ឡើយ"។[42]

៣៩. ការបកស្រាយបែបនេះ ពុំមានអំណះអំណាងនៅក្នុងលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ឬវិធានច្បាប់ និងភស្តុតាងឡើយ។ ការបកស្រាយបែបនេះក៏បំពានទៅលើវិធានមូលដ្ឋាននៃការបកស្រាយដូចជា គោលការណ៍ប្រសិទ្ធិភាពជាដើម។ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សតំបន់អឺរ៉ុបបានលើកឡើងថា៖

> តុលាការក៏បានបញ្ជាក់ជាថ្មីម្តងទៀតថា អនុសញ្ញា **ត្រូវតែបកស្រាយក្នុងបទដ្ឋានដែលធានាដល់សិទ្ធិដែលអាចអនុវត្តបាន និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព** ផ្ទុយនឹងទ្រឹស្តី និងភាពស្រមើលស្រមៃ [...]។ ដូច្នេះ នៅដំណាក់កាលបន្ទាប់ តុលាការយល់ឃើញថា **ការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស មិនអាចផ្អាកការអនុវត្តក្នុងនីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានឡើយ ដោយហេតុថាជនជាប់ចោទត្រូវបានរកឃើញថាមានទោសដោយសាលាដំបូង។ សេចក្តីសម្រេចបែបនេះផ្ទុយនឹងមុខងារនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍** ដោយហេតុថា បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ តឹតម្រូវឲ្យមានការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេចពីពេលមុន ទាំងលើអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់។ មានន័យថា ការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស ពុំអាចអនុវត្តបាននៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី បញ្ជូន

[42] សេចក្តីសម្រេចនៃនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង *Delić* កថាខណ្ឌ១៤។

មកដើម្បីត្រួតពិនិត្យឡើងវិញលើសំណុំរឿង និងមានការផ្តន្ទាទោសកាលពីពេលមុនរួចហើយ។[43]

៤០. ក្នុងការព្យាយាមធ្វើយុត្តិកម្មលើការបកស្រាយរបស់ខ្លួន ដែលថា ការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោសមិនអាចអនុវត្តចំពោះពិរុទ្ធជននៅដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី បានកំណត់ថា ការបកស្រាយនេះស៊ីសង្វាក់គ្នានឹងបទដ្ឋាននៃការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញលើការអនុវត្ត "ភាគីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មានកាតព្វកិច្ចបង្ហាញនូវកំហុសអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ [...] ជាជាងការព្យាយាមផ្តួចផ្តើមឲ្យមានសវនាការជាថ្មីឡើងវិញ"។[44]

៤១. ការលើកឡើងនេះមានភ្ជាប់នូវកំហុសចំនួនពីរបន្តទៀត។ ទីមួយ ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ ពុំមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការបង្ហាញកំហុសនោះនៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវីឡើយ។ វាត្រូវបានបង្កើតឡើងថា "បើទោះបីជាការលើកអំណះអំណាងរបស់ភាគីមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីគាំទ្រទឡ្ហីករណ៍នៃកំហុសក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៅតែអាចសន្និដ្ឋានចំពោះសំអាងហេតុផ្សេងទៀតដែលចាត់ទុកថាជាកំហុសអង្គច្បាប់។[45]

៤២. ទីពីរ ការណ៍ដែលមិនបើកសវនាការជាថ្មីឡើងវិញ ពុំមែនមានន័យថាអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនអាចរកឃើញអង្គហេតុឲ្យបានសមស្របតាមបទដ្ឋាននៃការបង្ហាញភស្តុតាង ដូចអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនោះទេ។ ប្រការនេះគឺជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ដែលថា៖

> [...] អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមិនត្រឹមតែកែតម្រូវទៅលើកំហុសផ្នែកច្បាប់នោះទេ ប៉ុន្តែក្នុងករណីចាំបាច់ គឺអនុវត្តបទដ្ឋានច្បាប់សមស្រប ដើម្បីឲ្យភស្តុតាងដែលមាននៅក្នុងកំណត់ត្រាសវនាការ និងពិចារណាថា តើខ្លួនពិតជាយល់ស្របតាមការបង្ហាញឲ្យ

[43] សំណុំរឿងលេខ ៥៣៤៦៦/០៧ *Kontas ទល់នឹង ប្រទេសក្រិក* តុលាការសិទ្ធិមនុស្សតំបន់អឺរ៉ុប "ការដកស្រង់ពីសាលក្រម" ថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ (**ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៣៣**) កថាខណ្ឌ ៣៦ (emphasis added)។

[44] សេចក្តីសម្រេចនៃនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង *Delić* កថាខណ្ឌ១៤។

[45] សំណុំរឿង *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង KrajiÈnik* លេខ IT-00-39-A សាលក្រម ថ្ងៃទី១៥ មិនា ឆ្នាំ២០០៩ " *សាលក្រមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង KrajiÈnik* " កថាខណ្ឌ ១២ (emphasis added)។

ឬសពីវិមតិសង្ស័យដូចការរកឃើញចេញពីអង្គហេតុដែលត្រូវបានលើកឡើងដោយដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខ នៅចំពោះមុខការរកឃើញ ដែលត្រូវបានបញ្ជាក់នៅក្នុងបណ្ដឹងសាទុក្ខ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនឹងមិនសើរើឡើងវិញលើកំណត់ត្រាក្នុងសវនាការទាំងមូលនោះទេ។[46]

៤៣. យោងតាមការលើកឡើងខាងលើ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល របស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី បានប្រព្រឹត្តកំហុស ដោយការរក្សាជំហរថាការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស ត្រូវផ្អាកការអនុវត្តចំពោះពិរុទ្ធជនបន្ទាប់ពីមានការផ្តន្ទាទោសនៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។

២. ក្នុងករណីណាក៏ដោយសេចក្ដីសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង *Delić* មិនអាចអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក បានឡើយ

៤៤. ដោយឡែក ភាពត្រឹមត្រូវនៃសេចក្ដីសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង *Delić* ច្បាប់បានបង្កើតនៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចនេះថា សាលក្រមរបស់សាលាដំបូង នឹងក្លាយជាស្ថាពរ បន្ទាប់ពីនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខត្រូវបានបញ្ចប់ ក្រោយពេលមរណៈភាពរបស់ជនជាប់ចោទនោះ គឺមិនអាចយកមកអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក បានឡើយ។

៤៥. ផ្ទុយពីលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ដែលពុំមានការបង្ហាញថា ការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស អាចអនុវត្តចំពោះបណ្ដឹងសាទុក្ខឬក៏អត់នោះ ឯកសារច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក ដូចដែលបានពន្យល់ពីខាងដើមពិតជាបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថាករណីនេះអាចអនុវត្តបាន។

៤៦. ដូច្នេះ វិធាននៅក្នុងសំណុំរឿង *Delić* ដែលអះអាងថាការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោសមិនអាចអនុវត្តនៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគឺមិនអាចយកមកអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក បានឡើយ។ នៅ អ.វ.ត.ក

[46] សាលដីកានៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង *KrajiÈnik* កថាខណ្ឌ១៣។

ការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោសគឺអាចបន្តអនុវត្តនៅក្នុងដំណាក់កាលនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ខណៈពេលកំពុងរង់ចាំសាលដីកាពីអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។

៤៧. សរុបមក យោងទៅលើវិធានផ្ទៃក្នុង និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មរណភាពនៃដើមបណ្តឹងសាទុក្ខគឺជាមូលហេតុនៃការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ហើយសាលក្រមរបស់សាលាដំបូងប្រឆាំងនឹងដើមបណ្តឹងសាទុក្ខដែលទទួលមរណភាព ត្រូវអស់អានុភាពអនុវត្ត។ ការបកស្រាយច្បាប់ដែលមានស្រាប់នេះ គឺមានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាទៅនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ជាក់ស្តែង គឺគោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស។

IV. អង្គជំនុំជម្រះ គួរមានជម្រើសផ្សេងទៀត ដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ដើម្បីបន្តនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ បើទោះជាដើមបណ្តឹងសាទុក្ខបានទទួលមរណភាពក៏ដោយ

៤៨. ដូចដែលបានបកស្រាយខាងលើរួចមកហើយ ក្រៅពីការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ មានយុត្តាធិការក្នុងស្រុកជាច្រើនដែលប្រមើលមើលពីជម្រើសផ្សេងទៀតដើម្បីបន្តនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ។ វិធានផ្ទៃក្នុង និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាពុំមានចែងអំពីជម្រើសនេះទេ។

៤៩. នៅក្នុងផ្នែកនេះ មេធាវីការពារក្តីនឹងបង្ហាញថា៖ (ក) ការមានជម្រើសបែបនេះ មានភាពសមស្របនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ (ជាក់ស្តែងគឺដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌) ហើយមួយផ្នែកទៀតជាការឆ្លុះបញ្ចាំងពីច្បាប់នៃយុត្តាធិការក្នុងស្រុក (ផ្នែកទីIV-ក និង IV-គ) (ខ) វិធានជាក់លាក់នៃការបញ្ចប់នីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង *Delić* គឺផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានច្បាប់ដែលមិនត្រឹមត្រូវ និងមិនអាចអនុវត្តនៅអ.វ.ត.ក (ផ្នែកទីIV-ខ) និង (គ)អង្គជំនុំជម្រះនេះមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការបង្កើតវិធានថ្មី ឬក៏ស្នើរសុំធ្វើវិសោធនកម្មវិធាន ដើម្បីបង្កើតជម្រើសផ្សេង ដែលមិនផ្ទុយនឹងច្បាប់ដែលមានស្រាប់ (ផ្នែក IV-ឃ និង IV-ង)។

ក. ច្បាប់ជាតិរបស់ប្រទេសមួយចំនួន មានមូលដ្ឋានច្បាប់ដែលអនុញ្ញាតឲ្យបន្តនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាប់ពីមរណភាពនៃដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ

៥០. ដូចដែលបានបញ្ជាក់រួចមកហើយនៅផ្នែកទីIII-ខ មានយុត្តាធិការក្នុងស្រុកជាច្រើន ដែលទទួលស្គាល់ភាពចាំបាច់តម្រូវឱ្យមានជម្រើស សម្រាប់បន្តនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខបន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខ បន្ថែមលើការបញ្ចប់នីតិវិធី។

៥១. ក្នុងចំណោមយុត្តាធិការទាំងនោះ មានយុត្តាធិការមួយចំនួនអនុញ្ញាតឱ្យសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធរបស់ដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខដែលទទួលមរណភាព ឬក៏ពិរុទ្ធជនដែលទទួលការផ្ដន្ទាទោស ដើម្បីប្ដឹងសាទុក្ខ ឬបន្តនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងការផ្ដន្ទាទោស ក្នុងនាមជនដែលបានទទួលមរណភាព។[47] ប្រទេសមួយចំនួនទៀត អនុញ្ញាតឱ្យបន្តនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខ ជំនួសបន្ទាប់ពីជនជាប់ចោទបានទទួលមរណភាព ឬក៏តាមរយៈសាច់ញាតិ ឬក៏ជនណាដែលជនជាប់ចោទបានផ្ទេរសិទ្ធិឱ្យ។[48] មួយចំនួនទៀត ទាមទាឱ្យមានការបន្តនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខ ខណៈពេលដែលមានភស្តុតាងបង្ហាញថាជនជាប់ចោទពុំមានពិរុទ្ធភាព។[49]

៥២. បើទោះបីជាមានលក្ខណៈលម្អិតផ្សេងៗគ្នាក៏ដោយ ហេតុផលចាំបាច់រួមមួយចំនួនអាចដកស្រង់ចេញពីច្បាប់នៅក្នុងស្រុកទាំងនេះ។ ឧទាហរណ៍ ភាពចំបាច់ ស្ដារកេរ្តិ៍ឈ្មោះលើភាពគ្មានទោសរបស់ទណ្ឌិត ដែលត្រូវបានកាត់ទោសដោយមិនត្រឹមត្រូវ នៅតែមានបន្ទាប់ពីជននោះទទួលមរណភាព ហើយដើម្បីជាមូលដ្ឋានយុត្តិធម៌ គឺតម្រូវឱ្យមានការកែប្រែនូវការផ្ដន្ទាទោសដែលមិនត្រឹមត្រូវ បើទោះបីជាពិរុទ្ធជននោះនៅរស់រានមានជីវិតក៏ដោយ។ ការអនុវត្តបែបនេះមានន័យថា យុត្តាធិការនៅតុលាការកំពូលតម្រូវឱ្យនៅបន្តនីតិវិធី ខណៈពេលដែលមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីភាពគ្មានទោស

---

[47] ប្រទេសស៊ុយអែត *ក្រមនីតិវិធីច្បាប់* ជំពូក២១ ផ្នែក១; ប្រទេសស្វីស *ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ* មាត្រា ៣៨២(៣)។

[48] ប្រទេសអង់គ្លេស និងប្រទេសវែល *Criminal Appeal Act* 1968 ផ្នែក៤៤ក; ប្រទេសសិង្ហបុរី ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៩៣; សហរដ្ឋអាមេរិក *នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃច្បាប់សហព័ន្ធឆ្នាំ២០១៦* មាត្រា៤៣; សហរដ្ឋអាមេរិក សំណុំរឿង *រដ្ឋអង្គា ទល់នឹង Webb* ; ប្រទេសកាណាដា សំណុំរឿង *R ទល់នឹង Smith* កថាខណ្ឌ១០; សំណុំរឿង *រដ្ឋាភិបាលតំបន់រដ្ឋបាលពិសេសហុងកុង ទល់នឹង Cheng Chee-Tock Theodore* កថាខណ្ឌ៣១-៣៤ និង ៣៩-៤២។

[49] ប្រទេសអ៊ីតាលី ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៦៩(១) និង ១២៩(២); Azerbaijan ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៣៩.១.៥; ប្រទេសរុស្ស៊ី ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ២៤(១)(៤) និង ៥(៣៤); សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ២០១៨ មាត្រា២៩៧(១) [ការបកប្រែផ្លូវការ និងមិនផ្លូវការ] "នៅពេលជនជាប់ចោទបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិត តុលាការមានសិទ្ធិបញ្ចប់នីតិវិធី។ ក៏ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើ មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា ជនជាប់ចោទមិនមានទោស ហើយតុលាការយល់ឃើញជនជាប់ចោទពិតជាមិនមានទោសមែន តាមរយៈសវនាកាកំបាំងមុខ នោះសាលក្រមថ្មីនេះនូវចូលជាធរមាន"។

របស់ជនជាប់ចោទ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងសំណុំរឿង R ទល់នឹង Wheland តុលាការកំពូលរបស់ប្រទេសអង់គ្លេស បញ្ជាក់ថា ការកែប្រែភាពគ្មានទោសរបស់ជនជាប់ចោទ ដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសដោយមិនត្រឹមត្រូវ គឺជារឿងត្រឹមត្រូវដូចមានបញ្ជាក់ខាងក្រោមនេះ៖

> ប្រសិនបើ យើងយល់ឃើញថា ការផ្តន្ទាទោស ធ្វើឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវ និងខុសពីការពិត យើងត្រូវមានកាតព្វកិច្ចស្វែងរកការពិត និងយុត្តិធម៌ដល់ជននោះ។ មូលហេតុនៃមរណភាពរបស់ជនជាប់ចោទ ពុំមានផលប៉ះពាល់ដល់កាតព្វកិច្ចនេះទេ ដោយសារតែមរណភាពនេះគ្រាន់តែជាឧបសគ្គរាំងមិនឲ្យជនជាប់ចោទ អាចបន្តបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់។[50]

៥៣. ដូចគ្នានឹងករណីដែលបានលើកឡើងខាងលើផងដែរ នៅក្នុងសំណុំរឿង *State* ទល់នឹង *Webb* តុលាការកំពូលនៃប្រទេសកាណាដាបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខនៅតែបន្ត ក្រោយពេលជនជាប់ចោទបានទទួលមរណភាព នៅពេលដែលមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ និងលើសលប់ដោយមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីភាពគ្មានទោសរបស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ។ ឱកាសក្នុងការស្តារកេរ្តិ៍ឈ្មោះនៃដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលបានទទួលមរណភាពនោះ ត្រូវបានពិចារណាដោយតុលាការ ដោយហេតុថាពិតជាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់គ្រួសារជននោះ។[51]

៥៤. ដូចគ្នាផងដែរ ក្នុងសំណុំរឿង *State* ទល់នឹង *Webb* តុលាការកំពូលរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៅរដ្ឋវ៉ាស៊ីងតោន បានបញ្ជាក់ថាការកំណត់មិនឲ្យមានការបន្តនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ នាំឲ្យការផ្តន្ទាទោសមានភាពមិនត្រឹមត្រូវ និងមិនអនុញ្ញាតឲ្យទណ្ឌិតប្រើប្រាស់សិទ្ធិដែលមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញក្នុងការប្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងការផ្តន្ទាទោសលើរូបខ្លួន។ ការធ្វើបែបនេះជាការរំលោភសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ជនជាប់ចោទ បើទោះបីជាជននោះស្លាប់បាត់បង់ជីវិតហើយក៏ដោយ។[52]

---

[50] សំណុំរឿង *R ទល់នឹង Wheland* ប្រទេសអង់គ្លេស និងប្រទេសវេល សាលាឧទ្ធរណ៍ (ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ) [១៩៩៧] Crim. L.R. ៦៥៩ (**ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៣៤**)។

[51] សំណុំរឿង *ប្រទេសកាណាដា R ទល់នឹង Smith* កថាខណ្ឌ៤៦-៤៧។

[52] សំណុំរឿង *សហរដ្ឋអាមេរិក ទល់នឹង Webb* កថាខណ្ឌ១៥-១៦។

៥៥. មូលហេតុផ្សេងទៀត ដែលគាំទ្រដល់ការបន្តនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ បន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ រួមមាន ភាពចាំបាច់ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាច្បាប់ដែលជាប្រយោជន៍សម្រាប់សាធារណជនទូទៅ ឬសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌។ បញ្ហាទាំងអស់នេះ គឺជាកង្វល់ដ៏ធំរបស់សាធារណជន ដែលកើតឡើងបន្ទាប់ពីការស្លាប់របស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ។[53]

៥៦. សរុបសេចក្តីមក ការបកស្រាយដោយសង្ខេបពីយុត្តាធិកាក្នុងស្រុកខាងលើ បង្ហាញថាដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗ ទាមទារឲ្យមានជម្រើសផ្សេងទៀត ក្រៅពីការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ដើម្បីឲ្យនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខនៅតែអាចបន្ត ក្រោយពីដើមបណ្តឹងសាទុក្ខបានទទួលមរណភាព ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានពិសេសមួយ ដើម្បីឲ្យមានសមធម៌ដល់ភាគីទាំងអស់។

ខ. វិធានពេញលេញក្នុងការបញ្ចប់នីតិវិធី ដែលអនុវត្តនៅក្នុងសំណុំរឿង *Delić* នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី មិនអាចយកមកអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក បានឡើយ

៥៧. ដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើក្នុងផ្នែកទី III-គ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ជាតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិដំបូង ដែលបានដោះស្រាយលើករណី មរណភាពរបស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខមុនពេលសាលដីកា ត្រូវបានប្រកាស។ នៅពេលនោះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី បានចេញសេចក្តីសម្រេចបញ្ចប់នីតិវិធីដែលផ្ទុយពីជំហររបស់ព្រះរាជអាជ្ញា និងក្រុមមេធាវីការពារក្តី (ដែលភាគីទាំងពីរបានស្នើរសុំឲ្យបន្តនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង *Delić*) និងប្រកាសថាសាលក្រមលើជនជាប់ចោទ *Delić* គឺជាសាលក្រមស្ថាពរ។[54]

៥៨. ដូចដែលនឹងបញ្ជាក់នៅផ្នែកខាងក្រោម វិធានក្នុងការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខទាំងស្រុង បន្ទាប់ពីមរណភាពនៃដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ

---

[53] សូមពិនិត្យមើល ឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង *ប្រទេសកាណាដា ទល់នឹង Smith* កថាខណ្ឌ៥០; ហុងកុង សំណុំរឿង*រដ្ឋាភិបាលតំបន់រដ្ឋបាលពិសេសហុងកុង ទល់នឹង Cheng Chee-Tock Theodore* កថាខណ្ឌ ៣២-៣៣។

[54] សេចក្តីសម្រេចនៃនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង *Delić* កថាខណ្ឌ១៦។

សម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ក្នុងសំណុំរឿង *Delić* មានកំហុសផ្នែកច្បាប់ ហើយមិនអាចយកមកអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក បានទេ។

១. ការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល អំពីយុត្តាធិការបុគ្គល មានកំហុសឆ្គង

៥៩. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី យល់ឃើញថា ខ្លួនគ្មានជម្រើសអ្វីផ្សេងក្រៅតែពីកំណត់បញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ពីព្រោះថាអង្គជំនុំជម្រះមិនមានយុត្តាធិការបុគ្គល លើដើមបណ្តឹងសាទុក្ខដែលទទួលមរណភាពនោះទេ។ [55] ទោះជាណាក៏ដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល មានកំហុសឆ្គងក្នុងការបកស្រាយច្បាប់ ។

៦០. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល យល់ឃើញថា យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី គឺមានកំរិតអនុវត្តតែទៅលើជនដែលនៅរស់រានមានជីវិតប៉ុណ្ណោះ ដោយសារតែមាត្រា៦ នៃលក្ខន្តិកៈសាលាក្តីអន្តរជាតិនេះចែងថា យុត្តាធិការរបស់ខ្លួន អាចអនុវត្តតែទៅលើ“បុគ្គលមានជីវិត”។ ក៏ប៉ុន្តែក្នុងដំណើរការរៀបចំ (ដំណើរការរៀបចំដំបូង) បង្កើតលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា ពាក្យ“បុគ្គលមានជីវិត”[56] មិនត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងការកម្រិតយុត្តាធិការឲ្យអនុវត្តតែទៅលើបុគ្គលដែលនៅមានជីវិតនោះទេ ប៉ុន្តែមានការកម្រិតទៅលើ*នីតិបុគ្គល*មួយចំនួនដូចជា សមាគម ឬស្ថាប័នជាដើម។[57]

៦១. មិនត្រឹមតែការបកស្រាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី អំពីអត្ថន័យនៃពាក្យ“បុគ្គលមានជីវិត” ក្នុងមាត្រា៦ នៃលក្ខន្តិកៈរបស់តុលាការខាងលើ មានកំហុសទាំងស្រុង ដោយយោងទៅលើការរៀបចំដំបូងប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែការបកស្រាយអំពីយុត្តាធិការបុគ្គលនេះ ថែមទាំងមានលក្ខណៈផ្ទុយពីការអនុវត្តទូទៅនៅក្នុងស្រុករហូតដល់យុត្តាធិការសំខាន់ៗ នៅជុំវិញពិភពលោកទៀតផង។

---

[55] សេចក្តីសម្រេចនៃនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង *Delić* កថាខណ្ឌ៨។

[56] សេចក្តីសម្រេចនៃនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង *Delić* កថាខណ្ឌ៦។

[57] ៥៧. ឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិ S/25704 “របាយការណ៍លេខាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិ យោងតាមកថាខណ្ឌ ២ នៃសេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ លេខ ៨០៨ (ឆ្នាំ១៩៩៣) ចុះថ្ងៃទី៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៣” (**ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៣៥**) កថាខណ្ឌ ៥០-៥២។

៦២. ឧទាហរណ៍ ការផ្អែកយ៉ាងសំខាន់លើការបកស្រាយពីយុត្តាធិការបុគ្គល អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល បានច្រានចោលសំណើរបស់មេធាវីការពារក្ដីរបស់ *Delić* ដែលស្នើរសុំឱ្យពិនិត្យសាលក្រមឡើងវិញ។[58] ទោះជាយ៉ាងណា នៅក្នុងយុត្តាធិការក្នុងស្រុកជាច្រើន សំណើសុំធ្វើការពិនិត្យសាលក្រមស្ដាពរឡើងវិញ គឺអាចធ្វើបានដោយស្របច្បាប់ ទោះបីជា ក្រោយពេលពិរុទ្ធជននោះទទួលមរណភាពហើយក៏ដោយ។ [59]

៦៣. ហេតុដូច្នេះ ការរក្សាជំហររបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្នុងសំណុំរឿង *Delić* ថា ត្រូវតែបញ្ចប់ដំណើរការនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខ គឺជាការយោងទៅលើការបកស្រាយដែលមានកំហុសផ្នែកច្បាប់ទាំងស្រុង ហេតុនេះហើយ ពុំមានការផ្ដល់ជាគំរូត្រឹមត្រូវដល់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងករណីនេះទេ។

២. វិធាននៃការបញ្ចប់បណ្ដឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង *Delić* មិនអាចអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក បានឡើយ

៦៤. ក្រៅពីចំណុចត្រឹមត្រូវមួយចំនួននៅក្នុងសំណុំរឿង *Delić* ក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ មិនអាចយកមកអនុវត្តនៅក្នុង អ.វ.ត.ក បានឡើយ ដោយយោងលើហេតុផលមួយចំនួន។

៦៥. វិធានផ្ទៃក្នុង ១១២ (១) បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា សាច់ញាតិរបស់ទណ្ឌិត ឬជនដែលទទួលបានការបញ្ជាក់ជាលាយលក្ខអក្សរពីទណ្ឌិត អាចស្នើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះ ពិនិត្យសាលក្រមស្ដាពរឡើងវិញ បន្ទាប់ពីមរណភាពរបស់ពិរុទ្ធជននោះ ។ វិធាននេះបង្ហាញថា យុត្តាធិការបុគ្គលរបស់ អ.វ.ត.ក មិនកម្រិតតែទៅលើបុគ្គលដែលនៅរស់រានមានជីវិតនោះទេ។ ដូច្នេះ វិធានក្នុងសំណុំរឿង *Delić* ដែលបញ្ចប់នីតិវិធីក្រោយការទទួលមរណភាពរបស់ដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខ ដោយយោងទៅលើយុត្តា-ធិការបុគ្គលរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី បានកំណត់តែ

---

[58] សំណុំរឿង *រដ្ឋអញ្ញា ទល់នឹង Delić* លេខ IT-04-83-R.1. "សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើររបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្ដី" ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣ កថាខណ្ឌ ១។

[59] សូមពិនិត្យមើល ក្រមព្រហ្មទណ្ឌព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា៤៤៦ (**ឯកសារភ្ជាប់៣៦**); ប្រទេសបារាំង ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា ៦៦២-២; ប្រទេសអាឡឺម៉ង់ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា៣៦១; Bosnia និង Herzegovina ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា៣២៩; ប្រទេសអ៊ីតាលី ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា៦៣២; Azerbaijan ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា៤៦៤.៥; ប្រទេសរុស្ស៊ី ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា២៤(១)(៤) និង ៥(៣៤); សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ២០១៨ មាត្រា២៥២និង២៩៧(២); ប្រទេសអូស្ត្រាលី បទឧក្រិដ្ឋ (បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ និងការត្រួតពិនិត្យ) Act ២០០១, SS77 និង៨៦ (**ឯកសារភ្ជាប់៣៧**)។

លើបុគ្គលនៅមានជីវិតនោះ ពុំអាចយកមកអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក បានឡើយ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ។

៦៦. ជាងនេះទៅទៀត ការលើកឡើងនៅក្នុងសំណុំរឿង *Delić* មិនបានផ្ដល់នូវគំរូត្រឹមត្រូវសម្រាប់ឲ្យ អ.វ.ត.ក អនុវត្តនោះទេ ដោយសារតែ ពួកគេទំនងជាធ្វើឡើងដោយផ្អែកទៅលើការពិចារណាពីហិរញ្ញវត្ថុ។ ផ្ទុយពីសំណុំរឿង *Delić* អ.វ.ត.ក បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ និងត្រឹមត្រូវថា សេចក្ដីសម្រេចពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គច្បាប់ និងអង្គហេតុ មិនត្រូវ"ស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលនៃហេតុផលហិរញ្ញវត្ថុនោះទេ"។ [60] ជាការពិត បន្ទាប់ពីមានការវិភាគយ៉ាងម៉ត់ចត់លើសេចក្ដីសម្រេចក្នុងសំណុំរឿង *Delić* សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិថ្មីរបស់ អ.វ.ត.ក Michael Bohlander បានជំទាស់នឹងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ក្នុងអត្ថបទសិក្សាស្រាវជ្រាវចុះផ្សាយនៅក្នុងឆ្នាំ២០១០ ដូចដែលមានបញ្ជាក់ដូចខាងក្រោមថា៖

> កំណត់ត្រាខ្លីនេះ នឹងបង្ហាញពីយុទ្ធសាស្ត្រដែលប្រើប្រាស់ដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហានេះ និងសន្និដ្ឋានថា ពុំមែនជាលើកទីមួយទេ ដែលចៅក្រមពុំបានបកស្រាយឲ្យបានសមស្រប និងក្បោះក្បាយលើបញ្ហាច្បាប់ ដែលបង្កឲ្យមានបញ្ហាប្រឈមបន្ថែមលើបញ្ហាយុទ្ធសាស្ត្រនៃការបញ្ចប់នីតិវិធីជំនុំជម្រះ ខណៈដែលកេរ្តិ៍ដំណែលរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី មានឥទ្ធិពលធំធេងទៅលើការបញ្ចប់នីតិវិធីនៅក្នុងសាលាជម្រះក្ដី។[61]

៦៧. ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះបានដឹងច្បាស់រួចមកហើយ ក្នុងកំឡុងពេលចចារបង្កើត អ.វ.ត.ក អង្គការសហប្រជាជាតិទាមទារឲ្យមានតុលាការអន្តរជាតិ និងសង្កត់ធ្ងន់ឲ្យមាន "បទដ្ឋានអន្តរជាតិ" នៃ

---

[60] ឯកសារ **E284/4/8** "សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ភ្លាមៗ ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចលើកទីពីររបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអំពីការបំបែកសំណុំរឿង០០២" ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ ("សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ស្ដីការបំបែកសំណុំរឿង០០២ លើកទីពីរ") កថាខណ្ឌ ៧៥។

[61] Michael Bohlander *ការស្លាប់របស់ភាគីបណ្ដឹងសាទុក្ខ ការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង Rasim Delić នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ICTY*, ២១ Crim L. Forum ៤៩៥ (២០១០) កថាខណ្ឌ ៤៩៦ ("Bohlander, ការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងសំណុំរឿង *Delić*" **ឯកសារភ្ជាប់លេខ ៣៨**)។

ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ (ដោយមិនលំអៀង និងគោរពតាមនីតិវិធីច្បាប់) តាមរយៈឯកសារច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក វិសោធនកម្មច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានបញ្ជាក់លើចំណុចនេះយ៉ាងច្បាស់។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងកន្លងមក នឹងក្លាយជាឥតប្រយោជន៍ ប្រសិនបើសវនាកានៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ នឹងត្រូវបរាជ័យ នៅដំណាក់កាលចុងក្រោយបំផុត ដោយសារតែការពិចារណាពុំសមហេតុផល ដូចជាមូលហេតុហិរញ្ញវត្ថុ និងការបញ្ចប់គម្រោង ជាដើម។

៦៨. សរុបសេចក្តីមក សេចក្តីសម្រេចក្នុងការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង *Delić* គឺមិនសមស្របនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ និងពុំបានផ្តល់ជាគំរូត្រឹមត្រូវដល់ អ.វ.ត.ក ឡើយ។

គ. ការលុបចោលនីតិវិធីក្រោយមរណភាពរបស់ដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ ពុំមែនសុទ្ធតែជាការគិតពីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌នោះទេ

៦៩. ដូចបានបង្ហាញខាងលើក្នុងផ្នែកទី ៣ អនុលោមតាមវិធាននីតិវិធីដែលមានស្រាប់នៅ អ.វ.ត.ក ការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងបន្ទាប់មកលុបចោលអានុភាពអនុវត្តសាលក្រមសាលាដំបូង គឺជាជម្រើសបច្ចុប្បន្នតែមួយគត់ ដែលអង្គជំនុំជម្រះមាន នៅក្នុងករណីមរណភាពនៃដើមបណ្តឹងសា-ទុក្ខ។ ក៏ប៉ុន្តែ មានយុត្តាធិការក្នុងស្រុកជាច្រើន ដូចមានលើកឡើងក្នុងផ្នែកទី III-ខ និង IV-ក យល់ឃើញថា ការបញ្ចប់នីតិវិធី គឺពុំមែនសុទ្ធតែដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌នោះទេ ហើយជម្រើសដែលអនុញ្ញាតអោយមានការបន្តដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងករណីលើកលែងមួយ គឺអាចជាជម្រើសបន្ថែម ឬជម្រើសជំនួសដ៏ចាំបាច់មួយ។ កាលៈទេសៈជុំវិញសំណើនេះធ្វើឡើងដើម្បីស្នើសុំអោយមានការធ្វើលើកឡើងនូវជម្រើសជំនួសមួយ ដើម្បីអនុញ្ញាតអោយមានការបន្តនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខ ក្រោយពីមរណភាពរបស់លោក នួន ជា។

៧០. ប្រសិនបើ នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ត្រូវបញ្ចប់ដោយអនុលោមតាមវិធានដែល អ.វ.ត.ក មានបច្ចុប្បន្ននេះ លទ្ធផលនេះនឹងចូលរួមចំណែកក្នុងការរំលោភបំពានដល់ផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ ជាការពិតណាស់ ដោយហេតុថា ជនជាប់ចោទទាំងពីរ គឺជាអ្នកតំណាងចុងក្រោយបង្អស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដូចនេះ លទ្ធផលនៃសំណុំរឿងនេះ មានសារៈសំខាន់ក្រៃលែងសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ក៏ដូចទៅនឹងសហគមអន្តរជាតិ ដែលមានសិទ្ធិទទួលបាននូវសាលដីកាចុងក្រោយបង្អស់មួយ ដែលបញ្ជាក់អោយឃើញច្បាស់ពីព្រឹត្តិការណ៍ពិត។ សាលដីកា

ចុងក្រោយនេះផងដែរ ក៏មានសារៈសំខាន់ក្រៃលែងដល់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានសំណង ដែលនឹងត្រូវបានបដិសេធចោល ប្រសិនបើ នីតិវិធីត្រូវបញ្ឈប់នៅដំណាក់កាលនេះ។ ជាចុងបញ្ចប់ ការបន្តបំពេញឲ្យចប់សព្វគ្រប់ ចំពោះនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខចំពោះសំណុំរឿង ០០២/០២នេះ មានសារៈសំខាន់ណាស់ចំពោះលោក នួន ជា ដោយសារតែនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខនេះ គឺជាឱកាសចុងក្រោយតែមួយគត់របស់គាត់ក្នុងការបង្ហាញពីការពិតទៅកាន់ប្រជាជនកម្ពុជា។ ផ្អែកលើវិធាននីតិវិធីដែលមានសព្វថ្ងៃនេះ រាល់ផលប្រយោជន៍ និងសារៈសំខាន់ទាំងនេះប្រាកដជាត្រូវបានបដិសេធ។

៧១. បន្ថែមលើផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ដែលសវនាការក្នុងស្រុកនៃរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌ ជាទូទៅអាចផ្ដល់ឲ្យសវនាការនៃរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិមានចរិកលក្ខណៈពិសេសមួយ។ ក្រៅពីទិដ្ឋភាពច្បាប់ សវនាការប្រភេទនេះ តែងតែចូលរួមចំណែកក្នុងផ្នែក ប្រវត្តិសាស្ត្រ នយោបាយ និងសីលធម៌ផងដែរ ដែលជាទូទៅវាត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាវិធីសាស្ត្រក្នុងការជួលគាំទ្រដល់ការសម្របសម្រួល នៅក្នុងសង្គម។ ហេតុដូចនេះ សវនាការនៃរឿងក្ដីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ តែងផ្ដល់លទ្ធផលប្រសើរ ចំពោះផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ក្នុងការបង្ហាញពីការព្រឹត្តិការណ៍ពិត។ ដូចនេះ សវនាការប្រភេទនេះគួរតែទទួលបាននូវវិធានពិសេសដែលសក្ដិសមតាមគុណតម្លៃពិសេសរបស់ខ្លួន។

៧២. អង្គជំនុំជម្រះនេះ ធ្លាប់បានទទួលស្គាល់រួចមកហើយនូវចរិកលក្ខណៈជាក់លាក់នៃសវនាការក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន និងភាពចាំបាច់ផ្សេងៗក្នុងការធានាបាននូវការបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌៖

មានការពាក់ព័ន្ធផលប្រយោជន៍សាធារណៈយ៉ាងខ្លាំង ("ការបិទសិទ្ធិ និងការជះឥទ្ធិពលលើផលប្រយោជន៍ផ្នែកច្បាប់") ក្នុងការចោទប្រកាន់ជនជាប់ចោទ។ វត្តមានរបស់តុលាការនេះនិងការតស៊ូរបស់ខ្លួនតាមរយៈដំណើរការនៃការចរចារមតិ និងប្រតិបត្តិការបន្តបន្ទាប់ ក្នុងរូបភាពជាស្ថាប័ន គឺជាសក្ខីភាពមួយដែលបង្ហាញពីការគិតពីផលប្រយោជន៍សាធារណៈជន ដើម្បីកាត់ទោសឧក្រិដ្ឋជននិងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន និងដើម្បីបង្កានិទណ្ឌភាព និងជំរុញការផ្សះផ្សាជាតិ។ ជាការពិតណាស់ ការកាត់ទោសជនជាប់ចោទ គឺពិតជាដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៍សាធារណៈដោយគ្មានអ្វីអាចប្រកែកបាននោះទេ ហើយវាក៏បានបង្ហាញតាមរយៈដំណាក់កាលនីតិវិធីមុនសវនាការ នាពេលដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចេញលទ្ធផលសម្រេចចោទប្រកាន់ជន

ជាប់ចោទ។ លើសពីនេះទៀត ដោយហេតុថាជនជាប់ចោទមិនបានសារភាពទទួលពិរុទ្ធភាពឡើយ ដូចនេះយ៉ាងហោចណាស់ច្បាប់បានផ្តល់ប្រយោជន៍ទៅអោយភាគីនៃក្រុមការពារក្តីក្នុងការប្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនីតិវិធីដោយផ្អែកលើគោលការណ៍សច្ចធារណ៍នៃនិរទោស។ ចំណុចនេះក៏មានផលប្រយោជន៍សម្រាប់ជនរងគ្រោះក្នុងការទទួលបានការបញ្ជាក់នូវការពិត និងទាមទារសំណងសម្រាប់ពួកគេ។[62]

៧៣. សំណុំរឿង ០០២/០២ គ្របដណ្តប់ការចោទប្រកាន់ចំនួន ២២ករណី រួមមាន គោលនយោបាយទូទាំងប្រទេសចំនួនប្រាំ ទីតាំងបទល្មើសចំនួនប្រាំបី និងព្រឹត្តិការណ៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់រាប់មិនអស់ដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ សំណុំរឿង ០០២/០២ ក៏បានតំណាងឲ្យនីតិវិធីដែលបានធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេលជិតប្រាំឆ្នាំ ដែលក្នុងនោះ រួមបញ្ចូលរយៈពេល២ឆ្នាំកន្លះនៃសវនាការ ហើយមានសាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន១៧២នាក់ត្រូវបានស្តាប់ចម្លើយ និងឯកសារចំនួន ១១.០០០ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាភស្តុតាង។ ការបញ្ចប់នីតិវិធីនេះ ដោយមានឥទ្ធិពលរារាំងអានុភាពអនុវត្តសាលក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នៅដំណាក់កាលនេះ ខណៈពេលដែលដើមបណ្តឹងសាទុក្ខបានជូនដំណឹងលម្អិតពីការប្តឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួន នឹងបណ្តាលអោយមានការខ្ជះខ្ជាយនូវធនធាន និងការខិតខំប្រឹងប្រែង ដ៏គួរអោយសោកស្តាយមួយ។

៧៤. ការអនុញ្ញាតិឲ្យមានករណីលែកលែង ដើម្បីបន្តនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធនឹងលោក នួន ជា ក្រោយមរណភាពរបស់គាត់ គឺជាមធ្យោបាយតែមួយគត់ ដើម្បីបម្រើដល់ផលប្រយោជន៍រួមក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ ហើយវានឹងអាស្រ័យទាំងស្រុងលើអង្គជំនុំជម្រះក្នុងការសម្រេចចិត្តក្នុងការបន្ថែមជម្រើសនេះ ចូលទៅក្នុងវិធានបច្ចុប្បន្នរបស់ អ.វ.ត.ក មានដូចជាវាធ្លាប់យកមកពិចារណាដោយយុត្តាធិការក្នុងស្រុកជាច្រើនជុំវិញពិភពលោក។

ឃ. ជម្រើសបន្ថែមដើម្បីអោយមានការបន្តនីតិវិធីប្តឹងសាទុក្ខនេះ ពុំមានភាពផ្ទុយជាមួយនឹងវិធាន អ.វ.ត.ក បច្ចុប្បន្នទាំងនេះទេ

៧៥. ដូចបានកំណត់ខាងលើ ខណៈពេលដែលវិធានបច្ចុប្បន្នដែលត្រូវបានកំពុងអនុវត្តក្នុងអ.វ.ត.ក តម្រូវអោយបញ្ចប់រាល់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌប្រឆាំងនឹងអ្នកស្លាប់ វិធានទាំងនោះពុំបានហាមមិនអោយបន្ត

---

[62] E138/1/10/1/5/7, សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលបង្គាប់ឲ្យដោះលែងជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធ ដោយឥទលក្ខខណ្ឌ, កថាខណ្ឌ ២៨

នីតិវិធីពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបុគ្គលទទួលមរណភាពនោះទេ។[63] លើសពីនេះទៅទៀត ទាំងវិធានផ្ទៃក្នុង[64] និងច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា[65] បានផ្តល់ការគាំពារជាក់លាក់ក្នុងការទប់ស្កាត់អង្គជំនុំជម្រះពីការបន្ថែមស្ថានទំងន់ទៅលើសាលក្រម ឬបន្ថែមលើទំហំនៃសំណងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅពេលដែលជនសង្ស័យជាដើមបណ្តឹងសាទុក្ខ។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈនេះ អង្គជំនុំជម្រះអាចត្រឹមធ្វើការកែប្រែសាលក្រម ក្នុងអត្ថន័យមួយដែលនឹងអាចផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទតែប៉ុណ្ណោះ។

៧៦. នៅថ្ងៃទី១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៩ លោក នួន ជា បានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការប្តឹងសាទុក្ខរបស់លោក ផ្អែកលើមូលដ្ឋានសាទុក្ខចំនួន៥៤៣ ដើម្បីទាមទារអោយមានការច្រានចោលសាលក្រមមុនទាំងស្រុង[66]។ នៅថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៩ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីការប្តឹងសាទុក្ខដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានតែមួយគត់គឺ៖

អង្គជំនុំជម្រះ បានសម្រេចខុសពីច្បាប់ និងការពិត ដោយយល់ឃើញថាជនរងគ្រោះប្រុសនៃការបង្ខំអោយរៀបការ ដែលត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំអោយរួមភេទដោយពុំមានការស្មគ្រចិត្ត គឺមិនមែនជាជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ត្រង់ចំណុច សកម្មភាពអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗ នោះទេ។[67]

៧៧. ការប្តឹងសាទុក្ខរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាផ្តោតទៅលើតែបញ្ហានៃការបកស្រាយច្បាប់ ដែលការប្តឹងនេះនឹងពុំនាំអោយមានការច្រានចោលនូវសាលក្រម ឬផ្នែកណាមួយនៃសាលក្រមនោះទេ។ ក្នុងរូបភាពនេះ បណ្តឹងសាទុក្ខរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាការប្តឹងដែលពុំមានគុណតំលៃឡើយ ខុសប្លែកពីការប្តឹងសាទុក្ខធ្វើឡើងដោយជនជាប់ចោទ។ ដូច្នេះ ដោយផ្អែកទៅលើវិធានដែលអាចអនុវត្តបាន អង្គជំនុំជម្រះនៃសវនាការកំពូលពុំអាចបន្ថែមទម្ងន់ទោសដល់សាលដីកាបាននោះទេ ហើយវាមានន័យថា នីតិវិធីសាទុក្ខបច្ចុប្បន្ន អាចនាំអោយមានសេចក្តីសម្រេចមួយដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់ លោក នួន

---

[63] ចំពោះប្រធានបទនេះ ចៅក្រម Bohlander ក៏បានពិភាក្សាអំពីភាពខុសប្លែកគ្នារវាងនីតិវិធី**ប្រឆាំង**នឹងបុគ្គលម្នាក់ និង នីតិវិធី**ពាក់ព័ន្ធ**នឹងបុគ្គលម្នាក់។ មើល Bohlander, ការបញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ នៅក្នុង *Delic*, ទំព័រ ៥០០។

[64] វិធានផ្ទៃក្នុង មាត្រា ១១០ (៣)។

[65] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ៣៩៩។

[66] E465/3/1 "សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់ នួន ជា អំពីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២", ០១ កក្កដា ២០១៩។ លេខនេះរួមបញ្ចូលទាំងអំនះអំនាងបន្ទាប់បន្សំ

[67] E465/2/1 "សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អំពីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២", ២១ មិថុនា ២០១៩។

ជា។ ហេតុដូចនេះ នីតិវិធីដើរបន្តទៅមុខ ចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះពុំអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការប្រឆាំងលោក នួន ជា នោះទេ។ ហើយវាក៏មានន័យថា វិធានទាំងឡាយដែលទប់ស្កាត់ការបន្តនីតិវិធីក្រោយដើមបណ្ដឹងសាទុក្ខទទួលមរណភាព មុនពេលទទួលបានសាលដីកាចុងក្រោយនោះ ពុំអាចយកមកអនុវត្តបានឡើយចំពោះស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននេះទេ។

៧៨. លើសពីនេះទៀត គំនិតនៃការផ្ដល់លទ្ធភាពអោយទាយាទបន្តនីតិវិធី គឺពុំមានជារឿងថ្មែថ្មីឡើយចំពោះ អ.វ.ត.ក។ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ[68] វិធានផ្ទៃក្នុងទទួលយកការពិចារណាចំពោះកាលៈ-ទេសៈជាក់លាក់ ក្នុងការផ្ដល់លទ្ធភាពឲ្យជនដែលជនជាប់ចោទបានចាត់តាំងមុនពេលជនជាប់ចោទទទួលមរណភាព អាចបន្តនីតិវិធីក្នុងនាមជនជាប់ចោទបាន បន្ទាប់ពីជនជាប់ចោទទទួលមរណភាព។[69] លោក នួន ជា បានអនុវត្តសិទ្ធិនេះមុនពេលលោកទទួលមរណភាព និងបានផ្ដល់ជូនអង្គជំនុំជម្រះនូវលិខិតប្រគល់សិទ្ធិជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមួយ ចាត់តាំងដល់មេធាវីការពារក្ដី និងសមាជិកគ្រួសារមួយចំនួនរបស់គាត់អោយបន្តនីតិវិធីក្នុងមានរូបគាត់។

៧៩. សរុបមកវិញ វិធាននីតិវិធីបច្ចុប្បន្នដែលអាចអនុវត្តចំពោះ អ.វ.ត.ក ពុំបានហាមឃាត់នូវការបន្តនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធលោក នួន ជា ក្រោយមរណភាពរបស់គាត់នោះឡើយ ហើយថែមទាំងបានគ្រោងទុកនូវគោលគំនិតស្ដីពីទាយាទ និងជនត្រូវបានចាត់តាំង ដើម្បីបន្តនីតិវិធីក្នុងនាមរូបគាត់ រួចទុកជាមុនថែមទៀតផង។ ផ្អែកលើអ្វីដែលបានលើកឡើងខាងលើ ការបើកជម្រើសអោយមានការបន្តនីតិវិធីនៅក្រោមកាលៈទេសៈជាក់លាក់ ដែលអាចដឹងប្រាកដថាលទ្ធផលនៃដំណើរការនីតិវិធីអាចផ្ដល់ផលប្រយោជន៍តែទៅកាន់លោក នួន ជា នឹងមិននាំឱ្យមានការផ្ទុយណាមួយជាមួយនឹងវិធាននៃនីតិវិធីបច្ចុប្បន្នដែលមានស្រាប់នោះទេ។

ខ. អង្គជំនុំជម្រះ មានអំណាចក្នុងការបង្កើតវិធាននីតិវិធី ហើយកិច្ចប្រជុំពេញអង្គ មានអំណាចក្នុងការធ្វើវិសោធនកម្មវិធានផ្ទៃក្នុង

៨០. កន្លងមក អង្គជំនុំជម្រះនេះធ្លាប់បានទទួលស្គាល់ថា មាត្រា១២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក ផ្ដល់អំណាចអោយ អង្គជំនុំជម្រះធ្វើការ "បង្កើតថ្មី" ចំពោះមាតិកា ឬវិធានទាំងឡាយណាក្រោមវិសាល

[68] *មើលផ្នែកទី២ ជំពូក IV*

[69] វិធានផ្ទៃក្នុង មាត្រា ១១២ (១)

ភាពវិធាននីតិវិធីរបស់អ.វ.ត.ក។ [70] ជាឧទាហរណ៍ គោលជំហរនេះក៏បានឆ្លុះបញ្ចាំងដោយប្រយោលពីគោលជំហរលើកមុនរបស់អង្គជំនុំជម្រះ បើទោះបីជា វិធាននីតិវិធីរបស់អ.វ.ត.ក មានភាពស្ងៀមស្ងាត់លើលទ្ធភាពនៃការដកចេញ ឬបញ្ចប់ការចោទប្រកាន់ តាមប្រព័ន្ធតុលាការប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ ក៏ការអនុវត្តបិទសំណុំរឿងមុនពេលកំណត់នេះ ពុំមែនសុទ្ធតែមានភាពចាំបាច់នោះទេ។[71]

៨១. ដំណោះស្រាយចំនួន២ សម្រាប់កំណែនីតិវិធីតុលាការថ្មីនៅ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានផ្ដល់អោយដោយប្រយោលក្នុងមាត្រា១២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក:

(ក) ការបកស្រាយវិធាននីតិវិធី "នៅពេលដែលមានភាពមិនច្បាស់លាស់ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការបកស្រាយ ឬការអនុវត្តនៃវិធានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា"។ និង

(ខ) ការអភិវឌ្ឍវិធាននីតិវិធី នៅពេលដែល:

(i) "ច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជាមិនដោះស្រាយជាមួយបញ្ហាជាក់លាក់ណាមួយ" ឬ

(ii)"មានចំណោទសំនួរពាក់ព័ន្ធនឹងភាពស៊ីចង្វាក់គ្នារវាងវិធាន (ដែលមានស្រាប់) ជាមួយនឹងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ"។[72]

៨២. អំណាចនៃប្រព័ន្ធតុលាការទាំងនេះ មានភាពស៊ីចង្វាក់គ្នានឹងអង្គហេតុដែល អ.វ.ត.ក ធ្លាប់មានពីមុនមកដែរ ដូចដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានលើកឡើងអំពីវាថា "វាគឺជារបបនៃការបង្កើតនូវច្បាប់នីតិវិធីដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ដោយមូលហេតុនៃកាលៈទេសៈពិសេសរបស់វាដែលខុសប្លែកពីករណីដទៃ [....] ខុសប្លែកគួរអោយកត់សម្គាល់បើប្រៀបធៀបនឹងប្រតិបត្តិការទូទៅនៃតុលាការ

---

[70] E138/1/10/1/5/7, សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលបង្គាប់ឲ្យដោះលែងជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធ ដោយឥទលក្ខខណ្ឌ, កថាខណ្ឌ ៣៣

[71] មើល E284/4/8, សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចលើកទី២របស់អង្គជំនុំជម្រះអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្ដីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង០០២, កថាខណ្ឌ ៦១-៦២ ផងដែរមើល E301/9/1, "សេចក្ដីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើសំណុំរឿង០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង ០០២/០២", ០៤ មេសា ២០១៤

[72] មើល សំអាងហេតុរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៃសាលាដំបូង, E138/1/10/5/7, សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលបង្គាប់ឲ្យដោះលែងជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធ ដោយឥទលក្ខខណ្ឌ, កថាខណ្ឌ ៣៣

ព្រហ្មទណ្ឌនៃប្រទេសកម្ពុជា និងដើម្បីធានាអោយបាននូវប្រព័ន្ធជាក់លាក់ត្រឹមត្រូវមួយ"។[73] វាអាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតបានថា របបច្បាប់នៃ អ.វ.ត.ក អាចងាយនឹងមានភាពមិនស៊ីចង្វាក់គ្នា ឬចន្លោះប្រហោង ដោយមូលហេតុថា របបច្បាប់នេះត្រូវត្រៀម ជាស្រេចក្នុងការបកស្រាយ (ឬបកស្រាយសារជាថ្មី) ឬវិវឌ្ឍបន្ថែមដើម្បីធានាអោយបាននូវដំណើការតួនាទីរបស់វា។

៨៣. បន្ថែមពីនេះទៅទៀត ឬអាចជាជម្រើសមួយផ្សេងទៀត នៅពេលដែលកាលៈទេសៈជាក់មួយដែលច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជាមានភាពស្ងៀមស្ងាត់ទៅលើបញ្ហាណាមួយ មាត្រា២ និងមាត្រា៣(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មយ៉ាងជាក់លាក់ថា "សំណើដើម្បីធ្វើវិសោធនកម្ម (វិធានផ្ទៃក្នុង) ទាំងនេះ ត្រូវដាក់ទៅអោយគណៈកម្មាធិកានៃវិធាននីតិវិធី អោយបានឆាប់តាមដែលអាចធ្វើបាន"[74] ហើយបន្ទាប់មក "ការប្រជុំពេញអង្គដើម្បីធ្វើការអនុម័ត"។ ដូចបានបង្ហាញនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានទម្លាក់ចោលការចោទប្រកាន់ដែលនៅសេសសល់ប្រឆាំងនឹងលោក នួន ជា និងលោក ខៀវ សំផន បន្ទាប់ពីវិធានផ្ទៃក្នុងត្រូវបានវិសោធនកម្ម ដើម្បីផ្តល់លទ្ធភាពអោយមានការទម្លាក់ចោលការចោទប្រកាន់ តាមរយៈ ផ្នែកមួយ នៃវិធានលេខ ៨៩។[75] ការធ្វើវិសោធនកម្មនេះ (ក្នុងខែមករា ឆ្នាំ២០១៥) បានកើតឡើង៦ខែក្រោយពេល ដែលអង្គជំនុំជម្រះនេះបានចេញដីកាបង្គាប់បញ្ឈប់នីតិវិធីជាបណ្តោះអាសន្ន ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ក្រៅវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង០០២/០១ និង០០២/០២ ហើយក្រោយមកបានបង្គាប់អោយអង្គជំនុំជម្រះដំបូងបោះបង់ចោលការចោទប្រកាន់ដែលសេសសល់ទាំងនោះ។ ការធ្វើបែបនេះ អង្គជំនុំជម្រះនេះ បានស្តីបន្ទោសដល់សេចក្តីសម្រេច ដែលពុំមានភាពគត់មត់ច្បាស់លាស់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចំពោះការចោទប្រកាន់ដែលនៅសេសសល់ ហើយបានចង្អុលបង្ហាញថា ស្ថានភាពនេះអាចត្រូវបានដោះស្រាយតាមរយៈ ៖

[73] D55/1/8,សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីបង្គាប់បដិសេធសំណើសុំមោឃភាព

[74] ការសង្កត់បង្ហាញត្រូវបានបន្ថែម

[75] E439/5 "សេចក្តីសម្រេចបង្រួមវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង០០២/០២", ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៧។

ការប្រើប្រាស់អំណាចនៃមាត្រា១២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងអ.វ.ត.ក ឬតាមរយៈការកោះប្រជុំពេញអង្គលើប្រធានបទសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការធ្វើវិសោធនកម្មវិធានផ្ទៃក្នុងដែលនឹងផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យមានការដកចោល ឬកាត់បន្ថយការចោទប្រកាន់នៅក្នុងអ.វ.ត.ក។[76]

៨៤. ខណៈពេលដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តី ពុំមានឋានៈក្នុងការដាក់សំណើសុំអោយមានការធ្វើវិសោធនកម្មនេះ វិធានផ្ទៃក្នុងមាត្រា ៣(១) បានផ្តល់អំណាចឱ្យអង្គចៅក្រមនៃ អ.វ.ត.ក អាចធ្វើសកម្មភាពនេះ ក្នុងចំណោមភាគីដែលទទួលបានសិទ្ធិប្រភេទនេះ។

V. សេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវធ្វើឡើងជាបន្ទាន់ ហើយក្រុមមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ត្រូវបានរក្សាទុកយ៉ាងហោចណាស់រហូតដល់ពេលកំណត់មួយ

៨៥. វាហាក់ដូចជាបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះនៃតុលាការកំពូលកំពុងតែប្រឈមនឹងបញ្ហាធនធានធ្ងន់ធ្ងរ ទោះបីជាមានការទទួលបានសាលក្រមនៃសំណុំរឿង ០០២/០២ នៅថ្ងៃទី២៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៩ និងកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការជូនដំណឹងអំពីការចេញសាលក្រម ចាប់តាំងពីពេលប្រកាសសាលក្រមដោយសង្ខេបនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ ២០១៨ ក៏ដោយ ។ ជាឧទាហរណ៍ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានសិក្សាដឹងថាចៅក្រមអន្តរជាតិពីររូបកំពុងនឹងលាឈប់ពីតំណែងរបស់ខ្លួន ហើយវាមានភាពស៊ីចង្វាក់ជាមួយនឹងការតែងតាំងលោកស្រី Maureen Harding Clark ដែលត្រូវបានតែងតាំងជាចៅក្រមអន្តរជាតិនៅថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩។ ផងដែរ វាមានការលេចឡើងក្នុងរូបភាពដែលអង្គជំនុំជម្រះកំពុងជួបបញ្ហាកង្វះបុគ្គលិក ហើយថ្មីៗនេះមានការផ្សព្វផ្សាយជ្រើសរើសមុខតំណែងជាច្រើននៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះ ដែលដំណើរការនៃការជ្រើសរើសបុគ្គលិកអាចនឹងចំណាយពេលវេលាយូរ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ បញ្ហានៃធនធានពុំមែនជាកត្តាជះឥទ្ធិពលទៅលើការបន្តនីតិវិធី ឬ

---

[76] E301/9/1/1/3 "សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើសំណុំរឿង០០២/០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង០០២/០២", ២៩ កក្កដា ២០១៤, កថាខណ្ឌ ៨៨ និង ៩០។

ល្បឿនរបស់នីតិវិធីឡើយ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះផ្ទាល់ធ្លាប់បានសង្កត់ធ្ងន់លើការពិចារណាពាក់ព័ន្ធនឹងហិរញ្ញវត្ថុ។[77]

៨៦. អង្គជំនុំជម្រះនេះនិងអង្គជំនុំជម្រះដទៃ ជាពិសេសអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ជាញឹកញាប់បានចេញសេចក្តីសម្រេចបដិសេធជាបន្ទាន់ នៅពេលកាលៈទេសៈតម្រូវឱ្យមាន។ ឧទាហរណ៍អង្គជំនុំជម្រះនេះ បានចេញសេចក្តីសម្រេចច្រានចោលលើសំណើសុំដាក់ភ័ស្តុតាងបន្ថែមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ នៅថ្ងៃទី២១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៥ (បីសប្តាហ៍មុនពេលសវនាការនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ ត្រូវដំណើរការ)។ អង្គជំនុំជម្រះចេញសេចក្តីសម្រេចបែបនេះដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានមួយផ្នែកដែលថា៖

> វាគឺដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ក្នុងការច្រានចោលនូវសំណើសុំដាក់ភ័ស្តុតាងបន្ថែម នៅមុនកាលវិភាគសវនាការដែលបានគ្រោងទុក ហេតុដូចនេះភាគីមានលទ្ធភាពរៀបចំសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ពួកគេ ដោយក្តោបបានរូបភាពពេញលេញនិងច្បាស់លាស់ផ្អែកលើមូលដ្ឋានភ័ស្តុតាង ដែលអង្គជំនុំជម្រះ នឹងយកធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការធ្វើការសម្រេចចំពោះការប្តឹងសាទុក្ខ[78]

៨៧. លោក នួន ជា បានទទួលមរណភាពនៅថ្ងៃទី៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៩។ កាលៈទេសៈជុំវិញការស្នើសុំនេះ គូសបញ្ជាក់ថា វាគឺដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ហើយយ៉ាងហោចណាស់ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវផ្តល់សេចក្តីសម្រេចច្រានចោលមួយ ដោយផ្អែកលើភាពបន្ទាន់ចាំបាច់របស់ករណីនេះ។ ដូចគ្នានេះដែរ ដើម្បីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ អង្គជំនុំជម្រះគប្បីចេញសេចក្តីបង្គាប់ផ្ទៃក្នុងមួយ មុនពេលដែលសេចក្តីសម្រេចណាមួយបានធ្វើឡើង ដើម្បីរក្សាទុកក្រុមមេធាវីការពារក្តី យ៉ាងហោចណាស់រហូតដល់ពេលវេលាសមរម្យមួយ ក្រោយពេលសេចក្តីសម្រេចដែលប្រកបដោយហេតុផលសមរម្យត្រូវបានធ្វើឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើនេះ។ មួយវិញទៀត ការចេញសេចក្តីបង្គាប់ផ្ទៃក្នុងបែបនេះ អាចអនុញ្ញាតអោយក្រុមមេធាវីការពារក្តីបន្តធ្វើការងារលើសារណាបណ្តឹងសាទុក្ខ ពីព្រោះថាលទ្ធផលមួយចំពោះសំណើនេះ អាចជាការទទួលយកសំណើបន្តនីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធ លោក នួន ជា ក្រោយមរណភាពរបស់គាត់។ មួយវិញទៀត ការរក្សាទុកក្រុមមេធាវីការពារក្តី លោក នួន ជា

---

[77] E284/4/8, សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចលើកទី២របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងស្តីពីការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃសំណុំរឿង០០២, កថាខណ្ឌ ៧៥។

[78] F2/9, "សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំដាក់ភស្តុតាងបន្ថែមលើបណ្តឹងសាទុក្ខ និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធ -ផ្នែកសេចក្តីសម្រេច-", ២១ តុលា ២០១៥, កថាខណ្ឌ ៦។

រហូតដល់ពេលវេលាសមរម្យមួយ ក្រោយពេលចេញនូវសេចក្តីសម្រេចដែលសមហេតុផលពេញលេញមួយចំពោះសំណើនេះ គឺជាការធានាផ្តល់នូវឱកាសដល់ភាគីទាំងអស់ក្នុងការដាក់សំណើ ដើម្បីអោយមានការពិចារណាឡើងវិញទៅលើសេចក្តីសម្រេចនេះ ឬការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើនេះ។

៨៨. លើសពីនេះទៀត ការរក្សាទុកក្រុមមេធាវីការពារក្តីរបស់លោក នួន ជា គឺជាយុត្តិសាស្ត្រដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពបំផុតនៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលពេលវេលាគឺជាកត្តាដ៏មានសារៈសំខាន់បំផុត។ ពេលវេលា និងការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ ដ៏សំខាន់ជាច្រើន នឹងត្រូវខាតបង់ ប្រសិនបើ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីត្រូវបានបញ្ឈប់ ប្រតិបត្តិការនៃការចាកចេញពីការងារ រួចហើយត្រូវបានចាត់តាំងសារជាថ្មី និងឆ្លងកាត់ប្រតិបត្តិការក្នុងការចូលបម្រើការងារវិញ ជាពិសេសនៅពេលដែលសមាជិកនៃក្រុមការងារមានទីតាំងបំរើការងារនៅបរទេសត្រូវធ្វើការហោះចេញ និងចូល ដើម្បីបង្ហាញមុខក្នុងការបំពេញជំហ៊ាននីតិវិធីទាំងនេះ។

IV. **សំណូមពរ**

៨៩. ផ្អែកតាមហេតុផលទាំងអស់ខាងលើ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីស្នើសុំ ៖

(ក) ស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះ

(i) ទទួលយកសំណើរនេះថាដាក់បញ្ជូលបានត្រឹមត្រូវនិងបានការ ដោយហេតុថា ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានទទួលលិខិតអនុញ្ញាតិជាលាយលក្ខអក្សរពីលោក នួន ជា ដើម្បីធ្វើបន្តនីតិវិធីក្នុងនាមរូបគាត់ ឬ បើមិនដូច្នេះទេ សូមអោយ៖

(ii) សម្រេចចិត្តលើប្រធានបទនៃសំណើរនេះដោយឆន្ទានុសិទ្ធិ ផ្អែកលើការគិតពីផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៍។

(ខ) ស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះសម្រេចថា៖

(i) បញ្ចប់នីតិវិធីបណ្តឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធនឹងលោក នួន ជា ដែលនាំអោយសាលក្រមក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចំពោះលោក នួន ជា ត្រូវអស់អានុភាពអនុវត្តទាំងស្រុង ដោយ នួន ជា នៅតែទទួលបានសិទ្ធិសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោសក្រោយពេលបានប្តឹងសាទុក្ខ ឬ

(ii) ឬបើមិនដូច្នេះទេ អនុញ្ញាតឱ្យនីតិវិធីបណ្ដឹងសាទុក្ខពាក់ព័ន្ធនឹងលោក នួន ជា បន្ដដំណើរការទៅមុខដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ ដោយធានាឱ្យលោក នួន ជា ទទួលបានការការពារដោយក្រុមមេធាវីការពារក្ដីតាមឆន្ទៈរបស់គាត់ ក្រោយពីរូបលោកទទួលមរណភាព។

(គ) ប្រសិនបើមានភាពចាំបាច់ សូមអោយចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ស្នើសុំធ្វើវិសោធនកម្មលើវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក តាមរយៈការប្រជុំពេញអង្គរបស់ អ.វ.ត.ក ដើម្បីបង្ហាញអោយឃើញច្បាស់ពីវិធានដែលអាចអនុវត្តបាន ពាក់ព័ន្ធនឹងប្រធានបទដែលត្រូវបានលើកឡើងក្នុងសំណើនេះ។

(ឃ) ស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះ៖

(i) ផ្ដល់នូវសេចក្ដីសម្រេចនេះ ឬសេចក្ដីសម្រេចច្រានចោលក្នុងកម្រិតអប្បបរមាដោយមានសេចក្ដីសម្រេចដ៏សមហេតុផលមួយ ដើម្បីឱ្យមានការអនុវត្តឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃភាពបន្ទាន់ និង

(ii) ចេញសេចក្ដីបង្គាប់បណ្ដោះអាសន្ន មុនពេលផ្ដល់នូវសេចក្ដីសម្រេចណាមួយ ដោយផ្ដល់នូវការរក្សាទុកក្រុមមេធាវីការពារក្ដី រហូតដល់ពេលណាមួយសមស្រប ដែលកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះ បន្ទាប់ពីមានការចេញសេចក្ដីសម្រេចនេះ។

សហមេធាវីការពារក្ដីលោក នួន ជា

សុន អរុណ　　　　លីវ សុវណ្ណា　　　　Doreen CHEN